

OKRUŽNO PISMO O. PROVINCIJALA

Saziv provincijskog Kapitula 2005.	211
---	-----

IZ TAJNIŠTVA

Zapisnik definitorijskog sastanka (21.-22. lipnja 2005.)	214
Zahvala Ogranka Matice hrvatske Split fra Petru Bezini	214
800 godina od zajedničkih nam početaka	215
VISOVAC: Jednostavni zavjeti	215
VISOVAC: Ušli u Novicijat	216
10. obljetnica Frame u Provinciji	216

IZ ŽIVOTA PROVINCIJE

SPLIT: Položen temeljni kamen za zgradu Franjevačkog klerikata	217
VISOVAC: Proslava Dana provincije	220
Osmi hod Franjevačke mladeži naše Provincije	227
Frama - Banjevci	229
BANJEVCI: Proslava blagdana sv. Ivana Krstitelja	230
VRGORAC: Nova zvona	231
RUNOVIĆI: Novi vitraji	232
MAKARSKA-VELIKO BRDO: 40. obljetnica svećeništva i blagoslov kipa Sluge Božjega o. Ante Antića	233
RÜSSELSHEIM: Prva pričest i sv. Ante Padovanski	234
FRANKFURT: Prva pričest	235
DARMSTADT: Prva pričest i slavlje sv. Ante	235
SINDELFINGEN: Kardinal Josip Bozanić na proslavi 35. obljetnice HKM	236
SINDELFINGEN: Slavlje sakramenta Svete potvrde	237
SINDELFINGEN: Slavlje Prve sv. pričesti	238
MÜNCHEN: Duhovno i sportsko slavlje	239

NAŠI POKOJNICI

† fra Ivan Savić	241
† fra Josip (Ante) Soldo	257
† Tadija Čirko	270

BIBLIOGRAFIJA

- Fra Jure Brkan, Obveze i prava vjernika laika, Služba Božja, Split, 2005. 271
- Fra Gabrijel Jurišić i
s. Bernardina Crnogorac, Sveti Lovre đakon i mučenik, Zmijavci, 2005. 271
- Ezio Franceschini (Preveo: fra Anđeo Cvitanović), Najljepša dolina svijeta – istinite priče,
Teovizija, Zagreb, 2005. 272
- Fra Petar Lubina, Bogorodici Djevici, Marija, Split, 2005. 272

FRATERNITAS

- Fraternitas - 7/8. 2005 273

Saziv provincijskog Kapitula 2005.

Prot. br. 01-585/05.

Draga braćo!

U mnogovrsne datosti što ih je redovništvo iznjedrilo a potom i razvilo svakako spadaju i kapituli, tj. skupština braće na koju se braća okupljaju, u bratskom ozračju raspravljaju i dogovaraju a potom, u skladu s vlastitim stilom života i karizmom, donose odluke.

I u Franjevačkom redu kapituli su od samih početaka Reda imali veliku važnost. U početku to bijahu mali kapituli, kao primjerice onaj prve osmorice braće (usp. 1 Čel 29). Nakon povećanja Reda uslijedili su najprije opći (generalni) kapituli na koji su u početku pristizala sva braća, ponekad i po nekoliko tisuća, a kasnije, nakon što se 1217. godine Red razdijelio na pokrajine ili provincije, ustalili su se, i do danas prenijeli, provincijski i samostanski kapituli.

Kapituli su u franjevačkoj tradiciji, osim bratskog druženja i zajedništva, uvijek bili milosni trenuci ne samo za sagledavanje trenutnog stanja, nego i prigoda za riječ o popravku i porastu franjevačkog bratstva, a k tome i trajna obveza za nove odluke, izazove i pothvate.

Opisujući i propisujući zadaću Provincijskog kapitula, Generalne konstitucije (čl. 215 § 1-2) ne ostavljaju nimalo dvojbe. One jasno vele da je njegova zadaća:

- ispitati trenutno stanje i djelatnost braće u Provinciji;
- tražiti i predlagati prikladna sredstva za provincijski porast i popravak;
- raspravljati o novim pothvatima i poslovima veće važnosti i zajedničkim dogovorom donositi odluke;
- donositi partikularne provincijske statute.

Imajući u vidu odredbe Generalnih konstitucija, provincijski je Definitorij na svom zasjedanju 21.-22. lipnja t. g. donio odluku o održavanju Provincijskog kapitula na kojem će glavna i jedina točka Dnevnog reda biti *izmjene i dopune* (postojećih) *Statuta*. Na taj način izvršavamo obvezu koju je pred nas stavio provincijski kapitul, održan u travnju 2003. koji je tada odredio «da se za dvije godine održi radni kapitul, koji će razmotriti izmjene i dopune Statuta i Pravilnika» (zaključak br. 6).

U skladu s tom kapitulskom odlukom iz 2003. godine, kao predsjednik Provincijskog kapitula kojeg ćemo održati u rujnu ove godine, izvršio sam sve potrebne predradnje za njegovo održavanje. Podsjećam: osnovana je pravna komisija koja je napravila *Nacrt Statuta* koji je potom razaslan svoj braći, tako da je svaki brat bio u mogućnosti da na samostanskim i okružnim kapitulima iznese i dostavi svoje primjedbe na spomenuti Nacrt.

Sve dostavljene primjedbe i sugestije na Nacrt predane su ponovno Komisiji koja ih je razmotrila i što bijaše suvislo uvrstila u Nacrt. Nakon toga je Nacrt predan provincijskom Definitoriju na uvid. On je o njemu raspravljao i na zadnjem sastanku u lipnju odlučio da ga dostavi braći kapitularcima kao radni materijal na razmatranje. Nakon definitorijalne odluke o sazivanju Provincijskog kapitula, svoj svečano zavjetovanoj braći poslali smo glasovnice za izbor zastupnika (deputata) na kapitul.

Sukladno našim provincijskim *Statutima o provincijskom kapitolu i kapitulskom kongresu* (čl. 6 § 1–4), komisijski smo prebrojili pristigle glasovnice 1. rujna t. g., ustanovili imena izabranih zastupnika svih skupina, te o tome sastavili dokument u dva primjerka u kojem smo označili koliko je pojedini zastupnik dobio glasova.

Stoga, nakon svih učinjenih i propisanih predradnja, na Provincijski kapitul pozivam:

Zakonito izabrane zastupnike po skupinama:

1. Čovo, fra Stjepan	14. Čurčija, fra Božo
2. Rastočić, fra Petar	15. Gverić, fra Mate
3. Bošnjak, fra Dinko	16. Repeša, fra Josip
4. Gudelj, fra Vinko	17. Nimac, fra Marko
5. Matić, fra Mate	18. Grabovac, fra Izidor
6. Moro, fra Dušan	19. Botica fra Frano
7. Stipanović, fra Kristijan	20. Livaja, fra Luka
8. Milanović Trapo, fra Filip	21. Zebić, fra Jure
9. Čovo, fra Damjan	22. Samardžić, fra Krešo
10. Pezo, fra Bruno	23. Čirko, fra Petar
11. Dukić, fra Bernardo	24. Balajić, fra Siniša
12. Botica, fra Duško	25. Ančić, fra Miroslav
13. Maletić, fra Ivan	

Aktualne gvardijane:

1. Milanović Trapo, fra Petar – Split
2. Vučković, fra Pavao – Imotski
3. Samodol, fra Frano – Karin
4. Klarić, fra Petar – Knin
5. Milanović Litre, fra Stanko – Makarska
6. Buljan, fra Ante (Vuk) – München
7. Šušnjara, fra Stipe – Omiš
8. Kutleša, fra Zoran – Sinj
9. Gulić, fra Božo – Sumartin
10. Vukušić, fra Ante – Šibenik
11. Buljević, fra Ivan – Visovac
12. Doljanin, fra Frano – Zagreb
13. Babić, fra Ante – Zaostrog

Članove po pravu:

1. Maretić, fra Žarko – ex-provincijal
2. Udovičić, fra Ante – tajnik Provincije
3. Periša, fra Ante Branko – definator
4. Grbavac, fra Josip – definator
5. Vučković, fra Ante – definator
6. Mrše, fra Marko – definator
7. Bilokapić, fra Šimun – definator
8. Buljan, fra Ante (Vuk) – definator
9. Milanović Trapo, fra Petar – prov. vikar
10. Tolić, fra Željko – provincijal

Mjesto održavanja kapitula: samostan Uznesenja Blažene Djevice Marije u Makarskoj.

Vrijeme kapitula: početak u ponedjeljak, 19. rujna t. g., u 9 sati; završetak u petak, 23. rujna, u 12 sati.

Nikome nije dopušteno otići s kapitula prije naznačenog vremena bez izričitog dopuštenja o. Provincijala.

Članovi sadašnje Provincijske uprave neka dođu u samostan u Makarskoj u subotu, 17. rujna, u 9. sati radi pripremne sjednice za kapitul.

Ostali sudionici Provincijskog kapitula neka dođu u makarski samostan u ponedjeljak, 19. rujna t. g., kada je predviđen početak kapitula zazivom Duha Svetoga i koncelebriranom sv. misom.

Za uspjeh kapitula neka se 19. rujna t. g. u svim našim samostanima slavi sv. misa *De Spiritu Sancto*, a u ostale dane održavanja kapitula neka se u molbenicama za *Jutarnju* i *Večernju* uvrsti i molba za uspjeh kapitula.

Saborski oci na Drugom Vatikanskom saboru molili su: *«Evo nas, Duše sveti! Ne dopusti da povrijedimo pravdu, jer Ti nadasve ljubiš pravičnost! Neka nas neznanje ne odvuče na krivu stazu, neka nas naklonost ne pritegne, neka nas ni darovi ni osobe ne potkupe»!*

Poštovana i draga braćo! Neka nas Duh Sveti, koji je prvi ministar Reda, i Presveti Otkupitelj, zaštitnik našega provincijskog Bratstva, nadahnjuju i vode u tom duhu, a Presveta Djevica, Kraljica Franjevačkog reda, neka osnaži našu volju da u tom duhu ustrajemo!

U Splitu, 2. rujna 2005.

Fra Željko Tolić, provincijal

Zapisnik definatorijalnog sastanka (21.-22. lipnja 2005.)

Sastanak Provincijskog definatorija održan je u samostanu Gospe od Zdravlja u Splitu 21. lipnja 2005. godine.

Opravdano je bio odsutan fra Ante Vučković.

Rad sastanka odvijao se prema Dnevnom redu:

1. Primjedbe na zapisnike; 2. Izvještaj o trenutnom financijskom stanju Provincije; 3. Provincijalov izvještaj; 4. Izbor novog definitora; 5. Pristigli dopisi; 6. Personalne promjene; 7. Prijedlozi i primjedbe na idejni projekt obnove samostana u Makarskoj; 8. Nacrt Statuta provincije i nacrt Pravilnika provincijskog kapitula i kapitulskog kongresa; 9. Određivanje datuma održavanja Radnog kapitula; 10. Nacrt Ugovora za najam dijela samostana Sv. Lovre za privatnu gimnaziju i edukativni centar; 11. Razno.

Nakon prihvaćanja zapisnika i izvještaja o. Provincijala, fra Josip Grbavac je izabran za novog definitora. Potom se pristupilo pristiglim dopisima.

Učinjene su sljedeće personalne promjene:

Knin: fra Domagoj Volarević, župni vikar

Metković: fra Josip Cvitković, župni vikar

Runović: fra Miroslav Bustruc, župnik

Split: fra Božo Lovrić, ispovjednik

Šibenik: fra Petar Pletikosa, ispovjednik

Berlin: fra Ivica Erceg, dušobrižnik

Fra Kruno Bekavac je razriješen službe pročelnika Provincijskog povjerenstva za izgradnju Klerikata u Splitu.

Fra Ljubomiru Šimunoviću je odobrena godina boravka izvan Zajednice.

Zaključeno je da se Provincijski kapitul održi od 19.-23. rujna t.g.

Sastanak je završio 22. lipnja u 22 stati.

Zahvala Ogranka Matice hrvatske Split fra Petru Bezini

U ime Upravnog odbora Josip Botteri Dini, predsjednik Ogranka Matice hrvatske Split u dopisu od 8. lipnja 2005. godine zahvaljuje se fra Petru Bezini na dužnosti glavnog urednika časopisa Hrvatska obzorja, koju je revno vršio od smrti pokojnog Ivana Boškovića.

U pismu Josip Botteri Dini ističe:

Štovani fra Petre!

Upravni odbor na svojoj posljednjoj sjednici od 25. travnja 2005. prihvatio je Vašu odreku na dužnost glavnog urednika časopisa Hrvatska obzorja, koju ste revno i predano vršili cijelo vrijeme od kada ste nakon smrti pokojnog Ivana Boškovića preuzeli.

Upravni odbor i Ogranak Matice hrvatske Split izražava Vam trajnu zahvalnost za Vaš nesebični doprinos ugledu i duhovnoj baštini koju ovaj Ogranak njeguje, unapređuje i čuva.

Vaš doprinos u proučavanju činjenica iz naše povijesti i posebno iz vremena drugoga svjetskog rata i vremena borbenog ateizma, ostaje zauvijek skup jasnih spoznaja i uporište novim proučavanjima koja će omogućiti daljnji razvoj hrvatske povijesne znanosti.

U ime Upravnog odbora
Josip Botteri Dini, predsjednik Ogranaka Matice hrvatske Split

800 godina od zajedničkih nam početaka

Vijeće hrvatskih franjevačkih zajednica povodom 800 obljetnice početka Franjevačkog reda u sklopu obnoviteljskog programa Reda Male braće organizira jednodnevni susret, u sklopu ovoga višegodišnjeg programa, na Trsatu 8. listopada.

Poželjno je da se svi uključe u ovaj sve franjevački susret na Trsatu. Pozvani su svi koji su preko franjevačkih zajednica povezani sa svetim Franjom.

Svaka zajednica pozvana je animirati sve u svojoj sredini, kako bi se odazvao što veći broj.

Predviđeno je da se svaka franjevačka zajednica usmeno predstavi kroz nekoliko minuta. Svaka zajednica koja želi sudjelovati u pisanom obliku treba kratko opisati svoju zajednicu (najviše pola kartice) i tekst dostaviti fra Nikoli Vukoji (Langova 8 - 10430 Samobor) najkasnije do 15. rujna ove godine.

VISOVAC: Jednostavni zavjeti

U subotu, 9. srpnja 2005. u samostanu na Visovcu petorica naših novaka položili su svoje prve redovničke zavjete. To su: fra Krešimir Čikeš, fra Danijel Kalašević, fra Mihovil Klarić, fra Ivan Rozić i fra Josip Zelenika.

Dok im čestitamo, ujedno im želimo obilje Božjeg blagoslova u nastavku njihove formacije i studija.

VISOVAC: Ušli u Novicijat

Na svetkovinu Presvetog Otkupitelja (15. srpnja), zaštitnika i naslovnika naše Provincije, petorica naših postulanata ušli su u Novicijat. To su: Nediljko Čarapić, Đino Matas, Dragan Miličević, Šimun Radman Livaja i Ivan Šabić.

Mladoj braći čestitamo i želimo im svetu ustrajnost, preporučujući ih u molitve braće.

10. obljetnica Frame u Provinciji

Ove godine navršava se 10 godina djelovanja Franjevačke mladeži u našoj Provinciji (1995. – 2005.). Središnja proslava 10. obljetnice Frame proslavit će se u Imotskom, u samostanu sv. Franje, 9. i 10. rujna 2005.

Prvi dan održat će se svečana skupština na kojoj će se iznijeti presjek događaja vezanih uz Framu u proteklom periodu i predstaviti će se prigodna knjiga – spomenica o Franjevačkoj mladeži u našoj Provinciji.

Drugi dan obilježiti će zajednički susret svih framaša iz 16 provincijskih bratstava Frame. Središnje euharistijsko slavlje predvodit će o. Provincijal.

Neka dobri Bog, po zagovoru sv. o. Franje, udjeli Franjevačkoj mladeži i cijelom našem serafskom Redu obilje svoga blagoslova.

Fra Nikica Ajdučić

SPLIT: Položen temeljni kamen za zgradu Franjevačkog klerikata

Da bi opisali što se događalo na blagoslovu kamena temeljca za naš novi klerikat nije potrebno utrošiti previše riječi. Međutim opisivanje simbolike kamena, vremena, truda i molitve uloženo da do blagoslova i postavljanja uopće dođe, predviđanje daljnjeg napora i rasta onoga u čijim temeljima taj kamen stoji, tj. onoga čiji je sam kamen zapravo temeljac, iziskuje neizmjeran broj poteza perom.

A sve je započelo odlukom o preseljenju makarske teologije u Split i spajanju s Teološkim fakultetom u okviru Splitskog sveučilišta. Franjevci studenti i franjevci profesori, koji su u Makarskoj imali potreban smještaj, morali su u Splitu osigurati adekvatan smještaj. Samostan Gospe od Zdravlja uz Provincijalat i župu nije mogao providjeti mjesta za četrdesetak novih članova pa su privremena rješenja pronađena u obliku hotela Dujam i samostana sestara Milosrdnica.

No, mnogo se radilo na kupovini zemljišta i dobivanju potrebnih dozvola te odabiru izvođača radova, tako da smo dana 14. 07. 2005. svečano blagoslovili kamen temeljac. Sam čin je predvodio o. Provincijal, a mnogi crkveni i civilni uglednici doprinijeli su ozbiljnosti i uzvišenosti.

U toj prigodi o. Provincijal je rekao:

«U osvit i na vigiliju blagdana Presvetog Otkupitelja, zaštitnika i naslovnika Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja, te na blagdan sv. Bonaventure, jednog od korifeja Franjevačkog reda koji se u našoj Provinciji slavi na današnji dan, iznimna mi je čast da mogu blagosloviti temeljni kamen buduće zgrade Klerikata iste Provincije. S temeljnim kamenom blagoslivljam i sav uloženi trud i rad, kako onaj pojedinačni tako i skupni, koji su braća iz naše Zajednice u ime Zajednice nesebično ulagala da bi došlo do ovog svečanog i dugo iščekivanog trenutka.

Za one koji to znaju, kao i za one što ne znaju želio bih istaknuti: prošlo je osam godina otkako su braća kapitularci okupljena na provincijski Kapitul 1997. godine donijeli odluku o preseljenju Klerikata iz Makarske u Split; šest je godina prošlo otkako je to preseljenje u Split ostvareno i otkako postoji *Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu* na kojem rade naša subraća profesori i studiraju naši bogoslovi.

No, to preseljenje donijelo je i danas ima svoje poteškoće. Profesori, kao što je poznato, žive dijelom u Splitu, dijelom u Makarskoj i Sinju, dok je Klerikat nakon preseljenja u Split bio smješten dvije godine u hotelu Lavčević, a nakon toga se preselio kod časnih sestara Milosrdnica u *Bribirsku 10*, gdje se nalazi i danas. Tim poteškoćama pridodajem onu najtežu i krucijalnu, a to je odvojenost života profesora i studenata, što nije u duhu i tradiciji Franjevačkog reda.

I upravo ta težnja za potrebnim i franjevačkim Pravilom propisanim zajedništvom života – kad je u pitanju Klerikat – postao je prioritet provincijalne Uprave. U vrijeme provincijala dr. fra Jure Brkana kupljeno je zemljište, a nakon toga se – korak po korak – išlo s pribavljanjem svih potrebnih dozvola od vjerskih i državnih vlasti i s izradom projekta. I tako – da ne usitnjavam – stigismo do današnjeg dana, do blagoslova temeljnog kamena na kojem će, što s velikom čežnjom iščekuju sva braća u Provinciji, u dogledno vrijeme stajati zgrada Klerikata Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja i pod njezinim krovom opet biti okupljeni i ujedinjeni profesori i studenti i kao takvi predstavljati temeljni kamen Provincije.

Blagoslivljamo danas temeljni kamen s imenom Božjim na usnama i sa željom da nas pomoć Božja prati u našem nastojanju i pothvatu. Jer svjesni smo – kao što veli Psalam – *Ako Gospodin kuće ne gradi, uzalud se muče graditelji!* Neka pomoć Božja prati sve one koji će na ovom gradilištu biti i raditi, koji će nadgledati i paziti.

S pomoću Božjom ne dvojim da će se zgrada Klerikata u nastajanju završiti u predviđenom vremenu i da će se iz nje, kad sve bude dovršeno, širiti duhovni, kulturni, te Bogu, Crkvi i hrvatskom narodu ugodni miomiris mira i dobra; da će to biti kuća molitve; da će biti dom reda i rada, uvijek i trajno: *Ad maiorem gloriam Dei* – Na veću slavu Božju! Po zagovoru BDM, kraljice Franjevačkog reda, bilo tako!

U ovom svečanom trenutku, u ime Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja izražavam iskrenu zahvalu svima koji su na bilo koji način pomogli da dođe do ovoga dana. Ponajprije:

- Braći kapitularcima koji su 1997. donijeli odluku o preseljenju u Split.
- Bivšem provincijalu fra Juri Brkanu, koji je kupio zemljište, i njegovu nasljedniku fra Žarku Maretiću, koji je nastavio sa započetim radom.
- Fra Kruni Bekavcu, koji je od prvoga dana do kraja neumorno radio oko prikupljanja neophodne dokumentacije i svih potrebnih dozvola.
- PPIKS-u i SSO-u koji su iznosili želje, ideje, stručne savjete i mišljenja; oni predstavljaju dragocjeni kamenčić u cjelokupnom mozaiku.
- Arhitektu Jerku Rošinu, ocu budućeg Klerikata, čiji je rad na pozivnom natječaju izabran kao najprikladniji za našu Provinciju.
- Gospodi biskupima: msgru. Anti Juriću i njegovu nasljedniku msgru. dr. Marinu Barišiću, nadbiskupima splitsko-makarskim i metropolitima koji su prepoznali važnost i potrebu Klerikata za normalno odvijanje života i rada naše Provincije i sukladno tome, svaki u svoje vrijeme, dali potrebne dozvole.
- Gradskim i županijskim vlastima, kao i nadležnim ministarstvima, koji su nam izišli u susret pri davanju svih potrebnih dozvola, od lokacijske do građevinske.
- Poduzeću Lavčević, koje će izvoditi radove.
- Tvrtki BUMES iz Splita koja će te radove nadzirati.
- Svim kooperantima koji će izvoditi svoj dio posla...

Danas blagoslivljamo temeljni kamen za novi franjevački dom u gradu Splitu, nadajući se da ćemo, zahvaljujući darežljivoj ruci naših dobročinitelja, uskoro blagosloviti i krov.

Od temelja do krova neka nas prati desnica tri puta svetog i živog Boga Oca!»

Prigodom blagoslova fra Stjepan Grgat je s bogoslovima otpjevao skladbu *Gospodin je posvetio šator svoj*, koju je za ovu svečanost uglazbio.

Gospodin je posvetio šator svoj
(Prigodom blagoslova kamena temeljca novoga klerikata u Splitu - 14. 7. 2005.)

Espressivo 2 = 66 *sempre legato* S. Grgat

Go - spo - din je, Go - spo - din je.
Go - spo - din je po - sve - ti - o ša - tor svoj.
ša - tor svoj.
tor svoj; O - vo je Dum
O - vo je Dum Bo - žji. *f* u - ko - jem se, u
Bo - žji.

ka - jem se za - živ - lje, za - živ - lje, za - živ - lje.
za - živ - lje i - me nje - gno - vno.
O - vo je dum za ko - žji je pi - sa - noc
dum za ko - žji je pi - sa - noc.
Ju - ce bi - li, tu će bi - ti mo - je i me.
me, i me, me, je i me, je i me.
me, i me, me, je i me, je i me.
me, i me, me, je i me, je i me.

Nakon blagoslova za sve je bio organiziran domjenak u samostanu Gospe od Zdravlja.

Polaganjem i blagoslovom kamena temeljca zapravo smo okrenuli novu stranicu knjige Franjevački bogoslovni klerikat, ali isto tako i knjige Kulturni i duhovni život Splita. Mir i dobro!

Fra Filip Mimica

VISOVAC: Proslava Dana provincije

Prvog srpnja provincija Presvetog Otkupitelja slavi svoj dan. Dan kada se sva braća okupljaju na otočiću Visovcu želeći zahvaliti Bogu za Provinciju te izmijeniti iskustva susretom s onima koje možda dugo nisu vidjeli.

Proslava Dana Provincije prebačena je na srijedu 06. 07. 2005., s obzirom da je 1. 07. bio prvi petak u mjesecu, dan kada vjernici časte Srce Isusovo, te da ne bi župne obitelji duhovno bile osiromašene i da bi braća župnici mogli prisustvovati susretu na Visovcu.

Okupljanje na Visovcu predviđeno je u 10 sati. Održani su mnogi susreti: starija braća s mlađom braćom, braća župnici, braća profesori i nastavnici, braća iz uprave Provincije, braća u mirovini, braća bogoslovi, braća iz Hrvatske i braća iz drugih zemalja, braća gvardijani, braća prefekti, meštri i magistri, i sva braća spomenuta i nespomenuta bijahu tu u susretu.

Službeni program započeo je u 10 i 30 u dvorani iznad porta. Nakon pozdrava visovačkog gvardijana i uvodnih napomena meštra franjevačkih novaka okupljenu braću razveselio je svojim nagovorom (kojeg donosim u cijelosti) fra Josip Repeša, banjevački župnik:

«Dajte im vi jesti!»

Draga braćo, svjedoci smo ovih dana velikog pokreta u svijetu okupljenog oko projekta LIVE 8, u povodu susreta šefova 8 najrazvijenijih zemalja u Škotskoj. Poruka ovog skupa je posvetiti veću brigu za siromašne i gladne u Africi gdje svako tri sekunde neko dijete umre od gladi. 1,2,3... svake tri sekunde jedan život manje – od gladi.

Kako bi lijepo u ovoj nevolji došao Isus i njegovo čudo kad je čudesno nahranio 5000 ljudi sa 5 kruhova i dvije ribe. Poslušajmo Evanđelje kako zapisa evanđelist Matej:

U ono vrijeme iziđe Isus, vidje silan svijet oko sebe, sažali se nad njim te izliječi njegove bolesnike. Uvečer mu pristupe učenici pa mu reknu: “Pust je ovo kraj i već je kasno. Otpusti dakle svijet; neka odu po selima kupiti hrane!” A Isus im reče: “Ne treba da idu, dajte im vi jesti!” Oni mu kažu: “Nemamo ovdje ništa osim pet kruhova i dvije ribe” A on će im: “Donesite mi ih ovamo!” I zapovijedi da mnoštvo posjeda po travi.

On uze pet kruhova i dvije ribe, pogleda na nebo, izreče blagoslov pa razlomi i dade kruhove učenicima, a učenici mnoštvu. I jeli su svi i nasitili se. Od preostalih ulomaka nakupiše 12 punih košara. A blagovalo je oko pet tisuća muškaraca, osim žena i djece...

Kad iziđe vidje silan svijet, sažali se i izliječi njihove bolesnike.

Možemo doživjeti ovaj trenutak kad Isus ide kroz mnoštvo, prigiba se bolesnicima, pogledom, kretnjom ih liječi, pridiže. On ova čuda čini pred svojim učenicima i mnoštvom. Kako je lijepo u tom trenutku bilo biti apostol, učenik jakog i moćnog.

Mnoštvo je oko Isusa.» Čovjek bi rekao da se Isus brine samo za duhovno. Propovijeda i privlači ljude da idu za njim, pa čak i u pusti kraj. Ljudi kraj Isusa zaborave i na hranu. Isus će to negdje opravdati riječima: “Ne živi

čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi što izlazi iz Božjih usta!” A ipak, ljudi ogladne. Tako se to dogodilo u pustom kraju uz Genezaretsko jezero. Učenici su ga morali upozoriti da je već kasno, da su ljudi umorni i gladni i da će klonuti na putu. Sve izgleda kao da oni više misle na ove konkretne stvari nego Isus, a Isus kao da je više u oblacima. Dakle, sad bespomoćni učenici mole Isusa za narod. Ne mole za pomoć nego mu predlažu da otpusti narod. Neka se svatko sam snađe, oni su bespomoćni.

Ima trenutaka i prilika kada osjetim potrebu ljudima konkretno materijalno pomoći, ali nemam mogućnosti, kad im želim duhovno pomoći, ali ne znam kako. Osjećaj bespomoćnosti je stvarnost života. Treba ga prihvatiti, ali ne i kapitulirati pred njim. No, nerijetko osjećaj bespomoćnosti je i znak nesuradnje sa providnošću.

Isus ipak misli i reagira. Sve vidi. Omogućuje svojim učenicima da se i sami zauzmu. Potiče ih na inicijativu djelotvorne ljubavi. I oni trebaju dati od sebe sve što mogu, provjeriti svoje mogućnosti. Na njihovu primjedbu da su ljudi umorni i gladni, Isus ih potiče riječima: “Dajte im vi jesti!” Nije to ironična riječ da učenici postanu još svjesniji vlastite nemoći, nego poticaj ljubavi učiniti sve sa svoje strane, sve što je njima u mogućnosti. Bog je svakoga od nas obdario sposobnostima i kvalitetama da činimo dobro. Valja se istrošiti na tom planu. No, oni kažu *Nemamo ovdje ništa osim pet kruhova i dvije ribe*. Učenici su zaključili da su njihove mogućnosti jako ograničene. Imaju tek nešto kruhova i ribica. Oni mogu toliko. To je sigurno premalo za golemo mnoštvo koje se tiskalo oko Isusa. Pa tko bi s tim izišao pred mnoštvo. Ipak, Isusu je to dovoljno. Reče im: *donesite mi ih ovamo*. I zapovijedi da mnoštvo posjeda po travi. Božja moć koja daje zrnu da raste, daje kruhu i ribama da se umnažaju. Isus je imao malo, ali blagoslivljajući Boga za darove pretvori to malo dovoljnim za veliko, te je čudesno nahranio pet tisuća ljudi. Time mi je dao nadu da On može svaki problem kvalitetno riješiti. Želi da mu s pouzdanjem iznesem svoje potrebe, potrebe drugih. Ako sam otvoren za njegovu milost i danas će učiniti čudo, bilo materijalno, bilo duhovno. U mojim potrebama, u potrebama drugih moje je povjerenje u njega, moj životni stav.

Isusu je dosta da apostoli učine ono što oni mogu. Tada će njihova ljubav učiniti sve drugo. Tada će Isus otkriti svoju svemoć. Od pet kruhova i dvije ribice Isus je nahranio silno mnoštvo. Taj kruh se neprestano lomio i dijelio. To je kao s ljubavlju: što se više razdaje, to je jača.

To je izazov svakom vremenu. To je izazov današnjem vremenu. Svjedoci smo dakle paradoksa da pored blagostanja jednih svako tri sekunde umire jedno dijete na drugom dijelu zemlje. Negdje ta razdaljina nije daleka. Neki od naše braće suočavali su se s tim problemima ili u dalekim misijama ili u

našoj svakodnevnicu. Blažena Majka Terezija željela je pomoći svakom čovjeku i počela od najbližeg. Nije sve uspjela, nije ni mogla, ali je velika djela učinila s malo sredstava ali velikom vjerom i ljubavlju. Otkrili su da je ipak s ljubavlju potrebno malo da se učini veliko. Pitanje je samo: Da li je to nekom interes ili ne?

I danas smo se okupili na Visovcu na Dan provincije opterećeni svakodnevnicom gdje međusobno bolujemo od velikih ili manjih problema. I okrećemo se Isusu sa svojim prijedlozima rješenja, tražimo potvrdu i pomoć u tom pravcu. Zar nam danas Isus ne bi radije odgovorio kao apostolima: *Dajte im vi jesti! Izvadite ono što imate i to sa zahvalnošću podijelite. Bog će to blagosloviti i učiniti dovoljnim.* Na drugom mjestu Isus nam govori: *ne izabrate vi mene, nego izabrah ja vas i postavih vas da idete i rod donosite i rod vaš da ostane te vam Otac dadne što ga god zaištete u moje ime.*

Vjerujemo li da nas je Bog stvarno izabrao? Ako vjerujemo, zašto onda na sjeme vjere plodove ne donosimo iskajući od Oca u ime Isusovo? Nije li sveta misa koju svaki dan slavimo trenutak kad kruh u ime Božje posvećujemo i onako malenog vjernima dijelimo. Taj kruh je veći od onih pet i dvije ribe. Taj kruh može učiniti čudo od mojega života i onih oko mene.

Poziv na djelotvornu ljubav traje. Bog od nas očekuje da učinimo ono što možemo. Ostalo je njegovo. On će učiniti ono što nama izgleda nemoguće. Kao što je mogao s pet kruhova nahraniti više od pet tisuća ljudi, tako i danas može po sitnim znakovima pažnje i ljubavi među nama učiniti ovaj svijet i ljude oko nas sretnima. Usudimo se dati što mi imamo, da Isus učini ono što on može.

Danas na mjestu koje čuva uspomenu na ovo čudo stoji jedan maleni skromni mozaik koji nam mnogo toga govori. Na njemu su prikazana 4 kruha i dvije ribe. Gdje je peti? To je kruh koji je u našim rukama s kojim hranimo one koji su gladni Boga i koji s Bogom čine velike stvari. Vrijeme je da im se pridružimo i rod donosimo koji ostaje vidljiv dok je ovoga svijeta.»

Nakon nagovora bila je prigoda za ispovijed i duhovnu pripravu za središnji dio proslave – svetu Misu.

Serafski zvuci odjekivali su Krkom dok su složna braća veselo hvalila i blagoslivljala Boga. Braća će se dugo sjećati poticajnih riječi brata vikara Provincije koji je u homiliji rekao:

«Kalež blagoslova koji blagoslivljamo nije li zajedništvo Krvi Kristove? Kruh koji lomimo nije li zajedništvo tijela Kristova?»

Euharistija je, dakle, u svojim temeljima otajstvo ili tajna zajedništva. Mi poznajemo različite vrste zajedništva. Ono između zaručnika koje čini jedno tijelo jest zaista veoma duboko zajedništvo. Također zajedništvo između

majka i djeteta koje nosi u svojoj utrobi veoma je stvarno i snažno. Ali ni u jednom od ova dva slučaja zajedništvo ne dostiže svoj vrhunac, jer svako od njih ostaje sam, svoj, odvojen od drugoga, ne postoji stapanje, jedinstvo. Da bi živjelo, dijete se treba odvojiti od majke, izići iz nje, ako ostane s njom, u njezinoj utrobi, umire...

Dublje je jedinstvo onoga što se događa između nas i hrane koju jedemo, jer ta hrana postaje meso našega mesa i krv naše krvi. Čuo sam od majki kako govore svojim malim stvorenjima, dok ih privijaju na grudi i obasiplju poljupcima: «Toliko te volim da bih te najradije pojela!» Istina je da hrana nije živa i inteligentna osoba s kojom možemo razmijeniti mišljenja i osjećaje, ali pretpostavimo, na trenutak, da je hrana živa i inteligentna, ne smatrate li da bi se tada konačno dogodilo savršeno zajedništvo? I upravo se to događa u euharistijskom zajedništvu. Isus, u današnjem evanđeoskom odlomku kaže: «Ja sam kruh živi koji je s neba sišao... Tijelo je moje jelo istinito... Tko blaguje tijelo moje imat će život vječni». Ovdje hrana nije obična stvar, nego živa osoba. Ovdje se događa najintimnije, iako najtajnije, zajedništvo.

Produbimo ovu činjenicu. Gledajmo što se događa u prirodi, na području prehrane. Životni je princip da onaj jači asimilira onoga slabijeg.

Kad se ovaj zakon primjeni na odnos čovjeka i Krista što se događa? I ovdje vlada princip da jači asimilira slabijega. Drugim riječima: Krist nas asimilira, a ne asimiliramo mi Krista. Tj. mi se obraćujemo u njega, a ne On u nas.

Jedan poznati materijalistički bezbožnik je rekao: «Čovjek jest ono što jede», čime je dao odličnu definiciju Euharistije. Zahvaljujući Euharistiji, vjernik postaje zaista ono što jede, tj. tijelo Kristovo! Pavao nam je rekao da je kalež zajedništvo krvi Kristove, a kruh je zajedništvo tijela Kristova. Ali što znače riječi tijelo i kruh? Za nas zapadnjake, nasljednicima grčke kulture, tijelo nije ništa do li treći dio čovjeka koji, ujedinjen s dušom, inteligencijom, čine kompletnog čovjeka.

Krv je zatim jedan dio od jednog dijela čovjeka, jer ona je samo jedan sastavni dio tijela, koji je, na svoj način, sastavni dio čovjeka. Tako nije u Bibliji niti u Isusovu govoru. Tijelo pokazuje čitavog čovjeka ukoliko živi u tjelesnoj dimenziji, nije čisti duh. Pokazuje čovjeka u njegovoj potpunoj stvarnosti, ljudski život sa svime onim što ga sačinjava: radosti i nade, umor i znoj... Krv za Židova jest sjedište, temelj života. Zato je prolijevanje krvi plastični znak smrti. Isus, dakle, dajući nam svoje tijelo, dao nam je svoj život, od samog začeca u utrobi Marije pa sve do kraja; dajući nam svoju krv, dao nam je svoju smrt. Sve nam je dao. Eto što znači «pričestiti se»: ući u kontakt s Isusovim životom i s njegovom smrću, primajući na sebe veličanstvenu spasiteljsku moć. Onaj koji je u svom životu zapovijedao vjetrovima i moru

i koji su ga slušali, koji je dodirivao gubavce i oni su ozdravljali, doticao je slijepce i oni su progledali, uzeo je za ruku hrome i oni su se ustali: isto, sa istom snagom, sada iznutra, u tebi!

Kada bismo mi kršćani otkrili što imamo u Euharistiji!? Govorio je jedan bezvjerac: «Kad bih ja mogao vjerovati da se u onoj posvećenoj hostiji nalazi zaista Bog, kao što vi kažete, vjerujem da bih pao na koljena i ne bih se više ustao!» Ali postoji i više od toga. Kako su Otac, Sin i Duh Sveti samo jedan Bog posjeduju samo jednu božansku narav, gdje se nalazi Sin, Isus Krist, nalazi se također i Otac i Duh Sveti. U Euharistiji mi možemo, dakle, ući u zajedništvo također s Ocem i s Duhom Svetim, tj. s Presvetim Trojstvom. Evo što piše sv. Pavao: «Budući da je jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha». U ovom slučaju «tijelo» više ne označuje tijelo Kristovo rođeno od Marije, nego pokazuje «sve nas», pokazuje ono tijelo Kristovo koje je veće, a to je Crkva. Što to znači? Euharistijsko zajedništvo također je i uvijek zajedništvo među nama. Blagujući svi istu hranu, formiramo jedno tijelo. Koja je posljedica? Ne možemo imati zajedništvo s Kristom, ako smo između nas podijeljeni, ako se mrzimo i nismo se spremni pomiriti. Ako si ti uvrijedio svoga brata, ako si protiv njega učinio nepravdu, i zatim ideš na pričest kao da se ništa dogodilo nije, možda pun žara, sličiš osobi koja vidi da joj ususret dolazi prijatelj kojega dugo nije vidio. Trči mu ususret, grli ga oko vrata i podiže se na prste da bi ga poljubio... Ali, da bi to učinio, ne zapaža da mu gazi po nogama s cipelama koje na sebi imaju oštre čavle. Zapravo braća, posebno najsiromašnija, udovi su Kristovi, oni su njegove noge koje su još na zemlji. Taj bi čovjek mogao reći prijatelju: «Prijatelju, ti me častiš uzalud. Daješ mi poljubac i u isto vrijeme gaziš me po nogama!» I to bi nam isto mogao reći Isus za vrijeme pričesti. Nije dosta ne nositi mržnju u srcu, niti je dosta slagati se bilo s kim. Euharistija nas uči da činimo nešto više i nešto veće: da i mi također dadnemo tijelo i krv za brata, kako je Isus učinio za nas. Misleći na osobe koje su nam povjerene, svi možemo reći s Isusom u Misi, svećenik glasno, a drugi u srcu: «Uzmite, jedite ovo je moje tijelo – tj. moj život, moje vrijeme, moje snage – što ja želim potrošiti za vas. Uzmite, pijte, ovo je moja krv – tj. moj znoj, umor, patnja, bolest – Što ja želim dati za vas». Na taj način, mi ne slavimo samo Euharistiju, nego postajemo Euharistija, razlomljeni kruh i dar jedni drugima. Pa ako se radi samo o jednostavnom osmijehu kojega darujemo drugima, poprima različito značenje: To je davanje vlastitog «tijela», jer osmijeh je vlastitost duha koji živi u tijelu. To je veličanstven dar! To znači otvoriti se drugome, to znači primiti ga. Biti euharistija jedni drugima, živjeti od i za euharistiju, zaista je izvor i vrhunac našeg kršćanskog, redovničkog i svećeničkog života.

U našem svakodnevnom redovničkom i svećeničkom životu iznimno su važna dva trenutka: jutro i večer.

Kada i kako ustajem ujutro? Rano, kasno ili svakako? Imam li točno određeno vrijeme ustajanja ili ga često mijenjam? Da li odmah palim radio ili molim? Da li se molitvom pripremam na Euharistiju ili iz kreveta, iz pidžame, idem na oltar?

SVJEDOČANSTVO: Jedan američki svećenik zbog pastoralnih obaveza i načina svoga života upao je u duboku krizu identiteta i ozbiljno je razmišljao o napuštanju svećeničkog zvanja. Prestao je moliti. Nije imao vremena zbog velikih pastoralnih obaveza. Poslije savjetovanja sa svojim duhovnikom odredio je ustajati pola sata ranije i to je vrijeme upotrijebio za molitvu. Nakon kratkog vremena njegov se život potpuno promijenio. U njegov se život vratio mir i radost. Umro je na glasu svetosti.

Kako i kada idem na spavanje? Rano, kasno ili svakako? Imam li točno određeno vrijeme spavanja ili ga često mijenjam? Da li dugo ostajem pred televizorom i Internetom? Idem li na spavanje poslije molitve ili poslije gledanja TV-a, Interneta?

SVJEDOČANSTVO: Jedan mladi talijanski svećenik pun poleta i žara poslan je na jednu pasivnu, seosku i zapuštenu župu. Odlučio iz temelja promijeniti situaciju u novoj župi. Malo je svijeta dolazilo na nedjeljnu misu, a mladih uopće nije bilo. Tada je počeo izlaziti navečer po kafićima, susretati mlade, s njima razgovarati do sitnih sati. S njima je organizirao i sportske i zabavne programe. Svi su ga slijedili. Međutim nitko od njih nije dolazio na nedjeljnu misu uza sva nastojanja mladoga nadobudnog svećenika. Nakon izvjesnog vremena opazio je da je sve manje svijeta u crkvi, a mlade nikako nije uspio dovesti u crkvu uza sva različita nastojanja. I on je upao u krizu identiteta. Čak je i svećeničko zvanje došlo u pitanje. Odlazi u grad svom duhovnom vođi i iznosi mu svoju situaciju: «Umoran sam od svega, razočaran neuspjesima, a sve sam pokušao. Ne vidim izlaza. Odlučio sam napustiti i župu i svećeničku službu. Ipak sam prije odlaska odlučio vas posjetiti i to vam kazati». Duhovnik mu je dao jedan prijedlog. «Razumio sam tvoje razočaranje i tvoju situaciju. Molim te da još nešto pokušaš učiniti, pa ako se situacija ne promjeni onda idi svojim putem». Mladi svećenik je s nestrpljenjem čekao to «još nešto», jer on je smatrao da je zaista sve pokušao «Da, recite mi što bih to još morao pokušati napraviti», pitao je zbunjeno mladi svećenik. Molim te da se vratiš na župu i odmah započneš u 21 sat navečer do 22 sata Euharistijsko klanjanje. Sam i u tišini u svojoj crkvi. Mlade za to vrijeme pusti na miru. I nakon 6 mjeseci dođi pa da vidimo je li došlo do nekih promjena u tvom svećeničkom životu i radu.

Nakon 3 mjeseca mladi svećenik dolazi u grad svom starom duhovniku i pun zanosa i žara govori kako se situacija potpuno promijenila. «Svijet, a posebno mladi su se vratili u crkvu. Svake nedjelje crkva je ispunjena do posljednjeg mjesta. U moj život ponovno se vratila ona prvotna radost, zanos i žar koji sam imao na početku dolaska u ovu župu. Oče, došao sam vam zahvaliti, na savjetu i podršci». Stari duhovnik se nasmijao i nadodao: «Bogu hvala, zahvali Euharistijskom Isusu Kristu a ne meni. Pred oltarom i Gospodinom nastala je promjena u tebi i u tvojoj župi».

U godini Euharistije, u godini duhovne obnove u našoj Provinciji, možda bi ovakvi primjeri i svjedočanstva mogli biti i nama, bilo osobno bilo kao zajednici, spasonosan poticaj i izazov u našem osobnom i zajedničkom životu i radu. Amen.»

Nakon svete Mise braća su se i tjelesno okrijepila ručkom, ali što je još važnije ugodno se opustila mnogovrsnim razgovorima i igrom.

Nije bilo organiziranog kraja druženju i igri, nego je svaki, ovisno o svojim obavezama, tijekom popodneva napuštao veselo društvo i vraćao se svojoj svakodnevnici.

Toga dana Visovac i Krka su zapamtili preko stotinu i dvadeset veselih ljudi koji su dan proveli moleći i družeći se.

Fra Filip Mimica

Osmi hod Franjevačke mladeži naše Provincije

U ovogodišnjim sparnim srpanjskim i kolovoskim danima, Frama naše Provincije uspješno je obavila svoj – osmi po redu – franjevački hod. Zahvaljujući Bogu za dar života i poziva u bratstvu svetoga Franje mladi su jasno pokazali svoju naklonost svetim i uzvišenim idealima života.

Hod je održan od 28. srpnja do 5. kolovoza 2005. na relaciji: Studenci – Tijarica – Grab – Hrvace – Sinj – Asiz, pod geslom *U tvojoj povijesti Dar!*.

Sve je započelo osobnim pripremama po mjesnim bratstvima koja su dovoljno učinila da mladi ozbiljno pristupe hodočašću. Zajedničko okupljanje bilo je uz župnu crkvu sv. Ilije u Studencima, 28. srpnja 2005. Prisustvovalo je 85 framašica i framaša iz 12 provincijskih bratstava, i to iz Metkovića, Splita, Imotskog, Vinjana, Runovića, Zmijavaca, Podbablja, Prološca, Sinja, Hrvaca, Knina i Gračaca. Framaše su pratila petorica duhovnih voditelja: fra Jakov Udovičić, fra Nikica Ajdučić, fra Jure Hrgović, fra Joško Čudina. U Studencima su se za početak hoda framaši duhovno

pripremili sakramentima pomirenja i euharistije, zazvali su Božji blagoslov na svoj hod, prespavali u osnovnoj školi te su se u ranim jutarnjim satima zaputili prema Tijarici, gdje je slijedio bogati poslijepodnevni program zajedničkog rada. Uz to, framaši su u Tijarici dali svoj jedinstveni doprinos seoskoj manifestaciji koja se odvijala pod nazivom *Dani komina, pure i bronzina*. Poslije prvog dana – napornog, ali prepunog lijepih iskustava – spavanje je bilo vrlo ugodno. Slijedećega dana, opet vrlo rano, krenulo se od Tijarice, preko Velića do Graba, gdje je u osnovnoj školi slijedio odmor i nastavak s radnim dijelom hoda koji se bavio tematikom Božje prisutnosti u ljudskoj povijesti. Najhrabriji su toga sparnog dana pronašli osvježenje u rječici Grab. Slijedeće jutro i nedjeljno prijepodne obilježila je dionica puta od Graba do Bajagića. Mladi su se rado zaustavili u župi Bajagić i s vjernim narodom proslavili svetu misu. Radost im je umnožio župnik fra Luka Delić najavom osnivanja Frame u svojoj župi. Framaši su svoju prisutnost u Bajagiću iskoristili za pokazivanje tamošnjim mladima svoje kršćanske i franjevačke opredijeljenosti koja u mnogočemu može obogatiti ljudski život. Poslije svete mise nastavljen je hod do Hrvaca gdje je u sportskoj dvorani slijedio odmor i poslijepodnevni program. Novi dan, 1. kolovoza, nosio je framašima najuzbudljivije i rado očekivane trenutke: susret i pogled na blagi lik Nebeske majke Čudotvorne Gospe Sinjske i polazak u grad svetog oca Franje – Asiz. U sinjskom svetištu framaše je primio i upoznao s životom i radom tog prošteništa o. gvardijan fra Zoran Kutleša koji je i predvodio zavjetnu svetu misu. Poslije mise mladi su zastali pred Gospinim oltarom, u tišini se pomolili i zazvali njezinu pomoć na put koji je bio pred njima. Sedamdesetorica su tako u poslijepodnevnim satima autobusom krenuli prema Italiji. Blagdan Gospe od Anđela prijepodne su proslavili na La Verni – najsvetijem mjestu franjevaštva. Tu su dodirivali znakove Franjine duše koja je na mlade ostavljala poseban trag. Istoga dana, u poslijepodnevnim satima, put je framaše doveo u sv. Mariju Anđeosku – Porciunkulu gdje se razlilo njihovo sveopće oduševljenje. Tu ih je pozdravio generalni ministar našega Reda, predstavili su se talijanskim framašima i pod hrvatskim stijegom ušli u «majku svih franjevačkih crkava». Suze na licima mnogih nisu se mogle sakriti. Radosti nije bilo kraja. Slijedeći dan bio je iskorišten za razgledavanje Asiza. Grob sv. Oca Franje, svima je bio sveto mjesto susreta «s ocem i bratom, prijateljem i zaštitnikom». Molitva na tom mjestu odavala je posebno ozračje vjere i ljubavi. Slijedećega jutra mladi su se svetom misom zahvalnicom, u zajedništvu sa svim framašima koji su se našli u Asizu, oprostili od dragoga mjesta i grada. Put ih je poveo prema još jednom svetom odredištu – Rimu i Vatikanu. Uza sve znamenitosti koje su se mogle vidjeti, najljepše iskustvo framašima probudilo je posljednje počivalište blagopokojnog pape Ivana Pavla II., velikoga prijatelja mladih. Velikom Papi

svi su šapnuli svoje molitve i zahvalnost. Ovo znakovito mjesto označilo je kraj ovogodišnjeg hoda Franjevačke mladeži. Put od Rima do rodnog zavičaja prošao je u sabiranju dojmova i u zahvalnosti za dobro što ga je Bog poklonio i na trajnu uspomenu ostavio našim mladim framašima.

Svima koji su na bilo koji način doprinijeli uspješnom organiziranju hoda, počevši od o. Provincijala, preko fratara pa sve do framaša, neka Bog bude nagrada i zahvala.

Fra Nikica Ajdučić

Frama – Banjevci

Vijest o Frami u našem narodu brzo se širi oduševljavajući srca mladih. Nakon što saznaju informacije o životu Frame mladi nerijetko rado traže takve sadržaje jer su im jako bliski. Život ispunjen molitvom, druženjima i radom jednako se svidio i mladima župe sv. Nikole Tavelića u Banjercima. Nakon što je u župu došao novi župnik fra Josip Repeša mladi su se upoznali s framašima iz Drniša. Gledajući ih u zanimljivim majicama i još zanimljivijim pokretima prepunim živosti i dobrog raspoloženja, upitali su fra Josipa mogu li i oni imati tako nešto slično.

Iskustvo susreta mladih u povodu Nacionalnog susreta katoličke mladeži u Šibeniku, potaklo je mnoge obitelji Banjevaca za organizaciju nečega sličnog. Prva prigoda za takav susret bila je u vrijeme misija u župi Banjevci u studenome 2004. godine, kada se organizirao susret mladih. Na susretu su bili mladi iz Drniša, Vrpolja pored Knina, Stankovaca, Pirovca, Splita. Razgovor o Frami potaknuo je još veće želje mladih Banjevaca za osnivanjem. Povremeni susreti u župnoj kući zagrijavali su želju do konačne realizacije. Zbog skućenog prostora u župnoj dvorani i velike hladnoće, susreti su privremeno prekinuti do proljeća. Za Framu se javilo oko 15 mladića i djevojaka u dobi od 12 do 20 godina zainteresiranih za ovakav vid druženja i zajedništva. Najupornijih 8 redovito dolaze na susrete subotom na kojima se upoznaje život sv. Franje i sv. Klare, uspoređujući ih s današnjim situacijama iz života.

Mladi su aktivno uključeni u župne aktivnosti. Pored brige za urednost crkve i ugodno pjevanje preko misnih slavlja, mladi osobitu pažnju posvećuju uređivanju okoliša župne crkve sv. Nikole Tavelića i župne kuće. Osobito nam je bilo drago sudjelovati u organizaciji bdijenja koja smo imali u povodu godišnjice Vukovarske tragedije, smrti prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana, susreta mladih u Banjercima, kao i u molitvenom zajedništvu u povodu smrti Svetog Oca pape Ivana Pavla II.

Druženja s mladima započeli smo sudjelovanjem na bdijenju mladih u Biskupiji kod Knina u rujnu 2004. godine. Tada smo upoznali rad Frame-Gradac i Frame-Knin. Uključeni smo i u susrete mladih u Šibenskoj biskupiji te smo se odazvali pozivu na Sabor mladih Šibenske biskupije. U župi smo sudjelovali na hodočašćima u Splitu, Solinu, Sinju i Mariji Bistrici, Zagrebu i Krasiću. Neki od mladih će sudjelovati i u radu kampa za mlade Modrave, koji je smješten u našoj blizini.

Još se ne može pouzdano zaključiti kad će se formalno osnovati Frama u Banjevcima jer se još nije potpuno upoznalo i prihvatilo cjelovito poslanje Frame. Zato se ne žuri s datumom osnivanja jer, mladi smo, a vrijeme nam je najbolji saveznik. Svoje molitve preporučamo zaštititi sv. Franje i sv. Klare kojima se molimo za nebeski zagovor.

BANJEVCI: Proslava blagdana sv. Ivana Krstitelja

Blagdan sv. Ivana Krstitelja svečano je proslavljen u petak 24. lipnja u župi sv. Nikole Tavelića gdje tamošnji vjernici slave svoga suzaštinika župe i crkve iz XIII. stoljeća. Blagdan u župi je počeo jutarnjom misom u 9 sati koju je predvodio župnik fra Josip Repeša u drevnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja. Slavlje se nastavilo po obiteljima koji ovaj blagdan svečano obilježavaju.

Centralno svečano misno slavlje predvodio je u poslijepodnevnim satima šibenski biskup mons. Ante Ivas. U svečanom ophodu iz župne crkve s 12 krizmanika, u zajedništvu sa svećenicima skradinskog dekanata i župnikom fra Josipm Repešom, biskup Ivas misu je slavio u dvorištu župne crkve sv. Nikole Tavelića.

Na svetoj misi pjevao je veliki župni zbor iz župe Stankovci. Pred okupljenim vjernicima šibenski biskup je u propovijedi pozvao krizmanike, kumove, roditelje i sve vjernike da se pouče primjeru sv. Ivana Krstitelja. Njegovo svjedočenje Isusa Krista važan je čimbenik predstavljanja Sina Božjega svijetu. Upornost svjedočenja, unatoč mučeništvu, pokazuje čvrst stav vjere u Svemogućeg Boga. Krizmanici su pozvani iskreno i postojano svjedočiti svoju vjeru koju će opečatiti sakramentom kršćanske zrelosti – krizmom.

Svetkovina rođenja sv. Ivana Krstitelja, najvećega rođenog od žene, prigoda je da današnji vjernik dade hvalu Bogu koji je po ljudima pripremao dolazak svoga sina Isusa Krista na zemlju te nas po Kristu darovao vječnim spasenjem. Na vjernicima je da to spasenje prime i da se spase te i drugima pomognu upoznati Isusa i spasiti dušu.

Na kraju misnog slavlja župnik fra Josip Repeša zahvalio je ocu biskupu na pastirskom pohodu i želji da osobno krizma krizmanike. Zahvalio je i svima koji su pomogli u organizaciji ovog slavlja. Vjernicima je predstavio i prvi broj župnog lista "Tavelić" koji im je od sad na raspolaganju za čitanje.

Sudionik

VRGORAC: Nova zvona

Ovogodišnja svetkovina sv. Petra i Pavla, koja je istovremeno i dan grada Vrgorca, ove je godine obilježena posebnom svečanošću. Preko svečane sv. mise, koju je predvodio i propovijedao fra Petar Vrljičak, vrgorski župnik, zaostroški je gvardijan fra Ante Babić blagoslovio tri nova zvona izljevena u glasovitoj lijevaonici "De Polis" koja se tim poslom bavi neprekidno od 1453. godine. Sjedište joj je u talijanskom gradu Vittorio Veneto. Uz renome što ga ta tvrtka uživa u svijetu, činjenica da su i dva stara zvona vrgorske crkve, koja još i danas zvone, davne 1793. g. izljevena također u navedenoj tvrtki, bila su odlučujuća u odabiru lijevaonice i novih zvona. Četvrto, novo zvono, koje bi trebalo stići do Velike Gospe, bit će postavljeno na kapelu koja je sagrađena na grobu mučenika fra Ivana Rozića. U nagovoru prigodom blagoslova, fra Ante je posebno istaknuo važnost crkvenih zvona u okupljanju vjernika na bogoslužje, označavanje svečanosti i ispraćaj pokojnika. Na kraju misnog slavlja fra Petar je iznio podatke o novim i već postojećim starim zvonima. Ovdje ih bilježimo radi usporedbe i da se sačuva.

NOVA ZVONA:

- Veliko zvono *Presvetoga Otkupitelja*: težina 530 kg, promjer 95 cm, ton Sol (G), natpis: *Presveti Otkupitelju roda ljudskoga, smiluj se puku svomu! Darovali braća Tonći, Ivica i Neven Pivac. A.D. 2005. (Reljef Krista proslavljenoga).*
- Srednje zvono *Gospe od Zdravlja*: težina 380 kg, promjer 85 cm, ton La (A), natpis: *Gospe od Zdravlja, izmoli nam zdravlje duše i tijela! Dar vrgorske majke i obrtnici. A.D. 2005. (Reljef Bogorodica s djetetom Isusom).*
- Manje zvono *Sv. Petra i Pavla*: težina 270 kg, promjer 75 cm, ton Si (H), natpis: *Prvaci zbora apostolskoga, štite svoje Vrgorčane. Dar grada Vrgorca. A.D. 2005. (Reljef sv. Petra i Pavla).*

STARA ZVONA:

Veliko zvono: težina 120 kg, promjer 60 cm, ton Cis – Des, MDCCXCIII, Opus heredum De Polis. *Manje zvono*: težina 75 kg, promjer 52 cm, ton F/2, MDCCXCIII, Opus heredum De Polis. (Reljef Krista raspetoga).

Svečanost blagoslova novih zvona uzveličali su i koncelebranti: fra Marko Babić, fra Nediljko Šabić, don Tihomir Jurčić, fra Marko Bitanga i već spomenuti fra Ante Babić te višeglasni crkveni zbor pod ravnanjem č.s. Eduarde. Po završetku svečanoga misnog bogoslužja, upriličena je prigodna agapa u obližnjem restoranu "Tin". Veoma ukusno jelo i piće još više su zasladili pjevači veselim pjesmama. Uz pjevački zbor i koncelebrante, župnik fra Petar je ugostio i okolne svećenike na čelu s dekanom vlč. Mladenom, te gradonačelnika i njegove bliže suradnike, kao i predstavnike policije. Među uzvanicima je posebno zapažen g. Branko Štulić, zamjenik ministra za kulturu Republike Hrvatske koji posebnu brigu vodi za rodni vrgorski kraj.

Da bi izvještaj bio potpun, moramo nadodati da je župnik fra Petar time zaista svečano proslavio i svoj imendan u krugu svojih kolega svećenika, članova pjevačkog zbora i uzvanika.

Barko

RUNOVIĆI: Novi vitraji

Na ovogodišnji blagdan Gospe Karmelske, naslovnika župne crkve, generalni vikar splitsko-makarske nadbiskupije dr. don Ivan Čubelić, koji je predvodio glavnu misu, blagoslovio je tri nova vitraja na prozorima crkvice Gospe od Zdravlja na Pratrovoj glavici kod župske kuće, izgrađena 1894. g. za župnikovanja fra Ante Rake, a obnovljena za fra Petra Vrljička.

Vitraji su izrađeni po nacrtu akademskog slikara i kipara Jure Žaje rođena u Aržanu. On je već renomirani umjetnik koji rabi religiozne motive. Poznat je kao autor reljefa na pročelju konkatedralne crkve sv. Petra u Splitu, trojih vrata na crkvi u Duvnu, vrata na crkvama u Aržanu i Kamenskom, križnog puta u Međugorju te velikog raspela u crkvi u Podstrani. U tehnici vitraja ranije se predstavio u crkvi u Davoru i katedrali u Rijeci.

Na dvama pokrajnjim prozorima likovi su Gospe od Zdravlja i sv. Ante Padovanskoga, a na okruglom prozoru na pročelju istaknuti su simboli sakramenta krštenja. Izbor likova je uvjetovan glavnim funkcijama u ovoj

crkvici – Gospa od Zdravlja je naslovnik crkve, a na blagdan sv. Ante okupi se velik broj vjernika, a tu su se sve donedavno obavljala sva krštenja, mnoga vjenčanja, pobožnosti prvih petaka i svibanjske pobožnosti.

Troškove izrade, transporta i postavljanja pokrio je veliki runovički dobrotvor Mijo Jukić i njegova obitelj kao zavjetni dar, zahvala Bogu i preporuka Gospi od Zdravlja.

Barko

MAKARSKA-VELIKO BRDO:

40. obljetnica svećeništva i blagoslov kipa Sluge Božjega o. Ante Antića

Svečano je bilo 28. srpnja u Makarskoj i Velikom Brdu. Slavilo se dvostruko slavlje: 40. obljetnica svećeništva i otkrivanje kipa o. Ante Antića prigodom četrdesete obljetnice njegove smrti.

40. obljetnicu svećeništva slavili su svećenici–franjevci provincije Presvetoga Otkupitelja: fra Ferdo Jukić, fra Mate Markota, fra Bože Ančić, fra Rafael Begić, fra Luka Livaja, fra Mijo Marić (odsutan zbog bolesti) i fra Vladimir Tadić.

Misno slavlje u crkvi Marijina uznesenja u Makarskoj predvodio je provincijal dr. fra Željko Tolić s još dvadesetdevet svećenika. Za liturgijsko pjevanje pobrinuo se fra Mile Čirko. Provincijal je u propovijedi govorio o Božjem daru svećeništva, a svečarima je zahvalio što su se u burnom vremenu odazvali Bogu te sve svoje snage uložili za dobrobit Provincije, Crkve i hrvatskog naroda. Svečari su za vrijeme mise molili za svoga bolesnog kolegu fra Miju Marića i za pokojne kolege fra Ivana Bakovića i fra Tihomira Grgata. Sve sudionike misnog slavlja ugostio je u samostanskom blagovalištu gvardijan fra Stanko Milanović–Litre.

U poslijepodnevnim satima slavlje se prenijelo u župu Veliko Brdo. Župa sv. Jeronima koja je 29. svibnja proslavila svoju 270. obljetnicu, a župnik joj je fra Vladimir Tadić, nekadašnji vicepostulator, počašćena je prvim kipom u svijetu, podignutim u čast sluge Božjega o. Ante Antića (1893. – 1965.), koji je u Makarskoj i Primorju živio najduži dio svoga kreposnog života (1911. – 1946.), a potom u Zagrebu (1946. do smrti 1965.).

Program u Velikom Brdu započeo je pobožnošću Presvetom oltarskom sakramentu. Pobožnost je predvodio fra Rafael Begić, koji je istaknuo:

«Mi putujemo četrdeset godina prema Gospodinu u svojoj svećeničkoj službi. Svaki od nas zna koliko je peripetija na tom putu imao. Možda nas je hvatala

sumnja ima li smisla dalje putovati ovim svećeničkim putem. Ali smo svaki put uzimali kruh i kalež s oltara, jeli i pili i dobivali snagu da put nastavimo. Četrdeset godina smo se snažili tim kruhom i *vrčom*. Možda bismo davno prekinuli svoje putovanje da nije bilo ovog kruha i ovog kaleža kojeg smo jeli i pili u Gospodinu».

Molitvu za proglašenje blaženim i svetim fra Ante Antića izmolio je fra Josip Šimić, vicepostulator. Animator otkrivanja spomenika bio je fra Gabrijel Jurišić. Program je počeo pjevanjem Lijepe naše.

Otkrivanje spomenika i blagoslov obavio je provincijal dr. fra Željko Tolić. Svjedočanstvo o fra Anti Antiću izrekla je s. Imakulata Malinka. Fra Ante joj je bio duhovni vođa i za njega reče da je bio prodoran kao Božje oko, kao Božji anđeo, malen kao gorušičino zrno, odan kao zaljubljenik, oduševljen kao pobjednik, bogat kao baštinik ...Pjesme u čast fra Ante Antića pjevao je Dječji zbor župe sv. Marka iz Makarske pod vodstvom s. Krune Grgat.

Fra Vladimir Tadić, začetnik svega događanja izrekao je riječi zahvale svima koji su pomogli da je došlo do ostvarenja kipa u bronci veličine 2,20 m, u čast sluga Božjega fra Ante Antića što ga je izradio akademski kipar i prof. Petar Barišić u Zagrebu, a na čijem postolju stoji napisano da je fra Ante Antić molitelj, karizmatski odgojitelj, ispovjednik, duhovni vođa i mistik.

Na kraju je gvardijan franjevačkog samostana u Makarskoj fra Stanko Milanović-Litre uputio svima zahvalnu riječ, posebno vjernicima Velikoga Brda koji su počastili sve nazočne goste bogatim domjenkom.

Jozo Župić

RÜSSELSHEIM: Prva pričest i sv. Ante Padovanski

U baroknoj crkvi Presvetog Trojstva u Rüsselsheimu, održana je 12. lipnja svečanost Prve svete pričesti, na kojoj je bilo osam prvopričesnika. Slavlje je i slavljenike pripremila s. Estera Marijić, a svetu misu predvodio je župnik fra Berislav Nikić. Na orguljama je svirao gos. Edvin Bukulin. Na misi je bilo više od dvije stotine i pedeset vjernika.

Poslije pročitanih biblijskih čitanja koja su čitali roditelji prvopričesnika, fra Berislav je održao prigodnu propovijed. Govorio je o kruhu živome koji je s neba sišao, i ostao je među nama u svetoj pričesti, kao popudbina za život vječni.

Krasnoslove i prinošenje darova na oltar imali su prvopričesnici.

Na kraju svečanosti obavljeno je zajedničko i pojedinačno slikanje.

Dan kasnije, trinaestog lipnja, u istoj crkvi proslavljen je blagdan sv. Ante Padovanskoga. Svetu je misu predvodio župnik fra Berislav, a s njim je sumisio i mjesni župnik njemačke župe, Baltazar Blumers. On je održao propovijed o sv. Anti, na njemačkom jeziku. Na svečanost su došli prvopričesnici u svečanim odijelima koja su nosila na prvoj svetoj Pričesti. Uz prvopričesnike bilo je mnogo predškolske djece.

Fra Berislav Nikić

FRANKFURT: Prva pričest

Kada hrvatski vjernik dođe nedjeljom na misu u velike europske gradove, a posebno njemačke, gdje se nalazi mnogo Hrvata sa svojim obiteljima, ne znam da li bi se više veselio ili žalostio, kad pred sobom vidi desetke i stotine hrvatskih prvopričesnika, krizmanika i oko njih na stotine i tisuće odraslih hrvatskih vjernika.

Takva je slika bila u frankfurtskoj stolnici Sv. Bartolomeja 11. lipnja, kada se oko oltara našlo 106 prvopričesnika koji su u svojim rukama držali upaljene svijeće. Oko njih je bilo više od dvije tisuće odraslih hrvatskih vjernika iz Njemačke i domovine, i veliki broj predškolske i školske djece.

Svetu je misu predvodio župnik fra Petar Vučemilo, s njim su sumisili njegovi pomoćnici fra Ante-Krešo Samardžić i fra Mladen Marić. Fra Petar je propovijedao.

Na kraju svete mise obavljeno je zajedničko i pojedinačno slikanje prvopričesnika.

Fra Berislav Nikić

DARMSTADT: Prva pričest i slavlje sv. Ante

Dvanaestog lipnja, u crkvi Sv. Fidelisa u Darmstadtu, upriličena je svečanost Prve svete pričesti. Svečanost je upriličio župnik fra Ivan Vidović, časne sestre i njihovi misijski suradnici. Ove godine bilo je sedamnaest prvopričesnika.

Poslije zajedničkog i pojedinačnog slikanja pred glavnim oltarom, nastavljena su prvopričesnika slavlja u obiteljskim okruženjima.

Dan kasnije, trinaestog lipnja, u istoj je crkvi proslavljena svetkovina Sv. Ante Padovanskoga. I premda je bio radni dan, na svetu misu je došlo više od tri stotine hrvatskih vjernika. Najveći broj odraslih vjernika pristupio je sakramentu svete ispovijedi. Među odraslim vjernicima bilo je mnogo predškolske i školske djece. Svi su u rukama držali bijele ljiljane.

Svetu je misu predvodio voditelj hrvatske katoličke Misije u Aschaffenburgu vel. Ivan Levak. S njim je sumisio i župnik fra Ivan Vidović. Pjevanje su predvodile s. Anđela Milas i s. Damjana Damjanović.

Na kraju svete mise obavljen je blagoslov ljiljana i djece u čast sv. Ante. To je u isto vrijeme bila misa zahvalnica za darove koje je Bog darovao vjernicima Misije u Darmstadtu.

Fra Berislav Nikić

SINDELINGEN: Kardinal Josip Bozanić na proslavi 35. obljetnice HKM

Uzoriti kardinal Josip Bozanić, prvi čovjek Crkve u Hrvata svojom je nazočnošću uvećao proslavu 35. obljetnice Hrvatske katoličke misije Sindelfingen održane u nedjelju u Sindelfingenu pred više tisuća hrvatskih vjernika te brojnih uzvanika, generalnih konzula u Stuttgartu, RH dr. Vere Tadić i BiH Dragana Bagarića. Cijelu dvodnevnu proslavu organizirala je HKM Sindelfingen, njezini brojni, vrlo marljivi članovi, sudionice i sudionici raznih misijskih duhovnih, kulturnih, domoljubnih i dobrotvornih djelatnosti na čelu s voditeljem misije fra Marinkom Vukmanon.

Kardinal Bozanić, nadbiskup zagrebački, prenio je svima pozdrave domovinskih biskupa, pozdrave nadbiskupa grada srca svih Hrvata Zagreba, a u vrlo nadahnutoj propovijedi naglasio je kako slaveći ovdje u Sindelfingenu 35 godina hrvatske katoličke misije, slavimo 35 godina održavanja redovite mise na hrvatskome jeziku, stoga želimo zahvaliti Bogu što se slavi euharistija na hrvatskome jeziku te nas okuplja od nedjelje do nedjelje, blagdana, vjenčanja, krštenja, hodočašća do sprovoda. Istaknuo je da je baš ova godina kao oporuka Ivana Pavla II., godina euharistije koja nas okuplja na zajedništvo i crkveno i nacionalno, te da je iskustvo hrvatskoga naroda da se hrvatsko zajedništvo najviše brani u krilu Crkve. Kao sjećanje na svoj boravak u HKM Sindelfingen, kardinal je domaćinu poklonio medalju s moćima blaženog kardinala Alojzija Stepinca te poručio kako upravo blaženi kardinal Stepinac povezuje sve Hrvate u domovini i inozemstvu, jer je on naš hrvatski zagovornik na nebu, «stoga se rado

molite blaženom Alojziju Stepincu, jer je on potvrđeni i naš vjerni pratilac». Pozdravljan srdačno toplim riječima, pljeskom i radošću ovdašnjega svekolikog puka, domaćina i vjernika koji su kardinalu Bozaniću za domovinsku crkvu poklonili tisuću eura uz monografiju grada Sindelfingena.

Poslije slavljeničke svečane svete mise, urešene mladeži i djece u hrvatskim narodnim nošnjama, zborskom pjesmom, zvukovima tamburica, proslava jubilarne 35. godišnjice nastavljena je kulturno-zabavnim programom na kojem je kratko sudjelovao i kardinal, a čiji je cjelokupni prihod namijenjen za pomoć Udruzi slijepih iz Zagreba. Kardinal Josip Bozanić u subotu je podijelio i svetu potvrdu za četrdesetak krizmanika iz Sindelfingena, te je u nedjelju poslije podne održao i svetu misu za hrvatske vjernike iz HKM Aallenu u Aallenu.

Biserka Lukan

SINDELFINGEN: Slavlje sakramenta Svete potvrde

«Drago mi je da se dva slavlja vaše misije povezuju, vaša Krizma i trideset peta obljetnica HKM Sindelfingen, da slavlje započinjemo mladima koji povezuju tradiciju, lijepe običaje», rekao je uzoriti kardinal Josip Bozanić, predsjednik BK RH i metropolit zagrebački u Crkvi Presvetog Trojstva pred mnoštvom okupljenih roditelja, kumova, vjernika u Sindelfingenu pozdravljajući četrdesetak mladih, krizmanika koji su imali čast, jedinstvenu životnu prigodu da im prvi čovjek Crkve u Hrvata prošle subote dijeli Svetu potvrdu.

Pred početak svete mise voditelj HKM Sindelfingen fra Marinko Vukman u riječima dobrodošlice za uzoritog kardinala Bozanića naglasio je kako je njegov dolazak velik dan za sve redovnike, redovnice, za sve nas, cijelu zajednicu, jer da roditelji poslije Boga najviše vole svoju djecu koju uče vlastitim primjerom i životom. Euharistijskom slavlju uz predvoditelja kardinala Bozanića koncelebrirali su svećenici iz okolnih HKM Vjekoslav Šaravanja, Vilim Koretić, tajnik kardinala Bozanića Vjekoslav Meštrić, bivši i sadašnji voditelji HKM Sindelfingen fra Božo Ančić i fra Marinko Vukman.

Životno važne poruke mladima u vrlo nadahutoj propovijedi uputio je uzoriti kardinal Bozanić naglasivši kako je vjera iskustvo života i od svakoga da traži izbor, da biti vjernik nije uvijek lako, jer onaj koji živi svoju vjeru nosi u srcu mir, radost. «Velik je čovjek koji zna dobro birati i velik je onaj koji se zna odmicati od onoga što nas upropašćuje. Današnji čovjek i mnogi

mladi osjećaju samoću u dubini svoga srca, a ja vam želim da budete sretni u vjeri, da tražite zajedništvo s Bogom. Nemojte zaboraviti da vas je krizmao zagrebački nadbiskup iz glavnog grada svih Hrvata Zagreba, budite uvijek svjesni da ste pripadnici hrvatskoga naroda.»

U ime krizmanika pozdrave i zahvale kardinalu uputile su sestre Antonia i Anđelina Radanović te Gabrijel Cvitan. Slavlje su pratili pjesmom i glazbom misijski zbor mladih i mješoviti zbor pod ravnanjem č.ss. Rozarije Ćurić.

Biserka Lukan

SINDELFINGEN: Slavlje Prve sv. pričesti

Da je jedan od najradosnijih dana – nedjelja, dan za pamćenje u cijelom životu djece i roditelja, posebice cijele katoličke župe i njezinog svećenika, dokazala je to i ovoga puta svečana proslava Prve sv. pričesti održana u nedjelju pred mnoštvom vjernika u crkvi Presvetog Trojstva u Sindelfingenu u organizaciji HKM Sindelfingen i njezinog voditelja fra Marinka Vukmana sa suradnicama časnim sestrama Rozarijom Ćurić, Bogoljubom Jurić i Emanuelom Škarica.

Dvadeset i osam djevojčica i dječaka, prvopričesnica i prvopričesnika u bjelini haljinica, otmjenosti svečanih odijela, cvijeća i svijeća, radosnom zbarskom pjesmom dočekano je u urešenoj crkvi pozdravnim pjesmama i riječima Ante Luburića u ime roditelja, fra Marinka Vukmana koji je pri tom naglasio svoju osobnu radost i radost cijele župne zajednice uz zahvalu roditeljima te posebice djedovima i bakama pristiglima za ovu obiteljsku prigodu iz domovine koja upravo danas obilježava povijesni dan jedinstva, spajanja hrvatskog sjevera i juga autocestom Zagreb–Split, potvrđujući da se hrvatski nacionalni snovi ostvaruju.

U vrlo nadahnutoj propovijedi fra Marinko Vukman je istaknuo kako se Isus obazirao na djecu, jer da upravo oni znaju što znači biti obdaren, radostan i voljen. Upravo Isus želi da živimo i zato je on naša duhovna hrana, te roditeljima nakon Boga pripada zahvalnost što su svoju djecu odgojili u kršćanskoj ljubavi, oni svoju vjeru, ljubav svjedoče pred djecom na njihovom cijelom životnom putu svojim životom. Na kraju je prvopričesnicima poručio: «Budite ponosni što ste Kristu otvorili vrata svoga srca i zato se prepustite Isusu, jer će ovaj dan prvopričesničkog susreta s Njim ostati neizbrisiv u vašim srcima i vašem sjećanju».

Misno su slavlje svojom razdraganom dječjom pjesmom uveličali Dječji misijski zbor uz orguljašku pratnju Mate Puljiza i solo pjevanje Jelene Puljiz te misijski Tamburaški orkestar.

Nakon obrednih svečanosti pristupanja Prvoj sv. Pričesti, djeca su svojim recitacijama zahvalila roditeljima i cijeloj zajednici, fra Marinku Vukmanu i časnim sestrama stihovima i crvenim ružama.

Biserka Lukan

MÜNCHEN: Duhovno i sportsko slavlje

Na blagdan Presvetog Otkupitelja, 15.07., čije ime nosi Franjevačka provincija iz Splita, dva njena člana proslavila su u kapeli blaženog Alojzija Stepinca u Münchenu 40.-u obljetnicu svoga svećeništva.

Slavljenici fra Luka Livaja i fra Božo Ančić suslavili su u svečanom euharistijskom slavlju, kojeg je predvodio o. gvardijan fra Ante Buljan-Vuk, a u koncelebraciji su, uz voditelja misije fra Tomislava Dukića, sudjelovala još šestorica svećenika i jedan đakon. Među njima bio je i fra Ivan Križanović koji je istovremeno proslavio 40. obljetnicu stupanja u novicijat.

Spomenuvši teška vremena kroz koja su prolazili mladi franjevci u komunističko doba o. gvardijan je istaknuo njihovu postojanost i povjerenje u Krista.

Voditelj misije fra Tomislav Dukić čestitajući im u ime vjernika spomenuo je da je svećenik Božji dar zajednici, narodu i cijelom čovječanstvu te je vjernike pozvao na molitvu i zahvalu za taj dar.

Fra Luka je u zahvalnoj riječi pokazao rubac, kojim mu je pri svećeničkom ređenju 15.07.1965. biskup zavio ruke, te je zaželio da mu tim istim rupcem kad umre ponovno zaviju sklopljene ruke.

Fra Božo Ančić, koji pripomaže u misiji München, a prethodno je bio 3 godine voditelj misije, naveo je tri devize kroz tri etape svoga redovničkog života – pri ređenju: «Isuse, evo me», prilikom mlade mise: «Blagoslovi Gospodine one koji su me pratili, da postanem svećenik», i za 40.-u obljetnicu: »Znam, kome sam povjerovao».

Klupa *Croatia*, iako u nepotpunom sastavu, izvela je nekoliko prigodnih pjesama, a uz pratnju na orguljama s. Viktorije Vukančić svi nazočni vjernici pjevali su pjesmu *Krist na žalu* i mnoge druge.

Drugog dana održalo se misijsko ljetno slavlje koje je imalo 2 cilja: pružiti ljudima radost zajedništva, opuštanja i rekreacije, te prikupljanja sredstava za gradnju crkve sv. Ivana Krstitelja u Podmilačju, u Bosni.

Ovo slavlje odvijalo se pod motom: «Zajedno gradimo Crkvu» na poznatom sportskom igralištu TSV München-Solln.

U programu kojeg je vodio đakon Mate Kutleša, a trajao je unatoč nestabilnom vremenu cijeli dan, nastupali su djeca i mladi u narodnim nošnjama, izvodile su se razne igre i natjecanja, nogometne utakmice između svećenika i misijskog vijeća, utakmica Livno–Duvno, a posebno zanimljiva utakmica bila je između svećenika i NK Zagreb.

To je bila ujedno i zadnja utakmica u kojoj je fra Luka Livaja tako znalčki i profesionalno aktivno sudjelovao i oprostio se nakon 60 godina od te vrste igre i natjecanja.

O. Luka je predvodio tijekom programa molitvu i blagoslov vozača i vozila apelirajući posebno na međusobne obzire prilikom vožnje i zazvao pomoć Svevišnjeg na svakog sudionika u prometu.

Kao i prošle godine supruga Roberta Kovača, igrača Hrvatske nogometne reprezentacije i FC Bayern–a München, Anica Kovač, podijelila je najboljim natjecateljima medalje, a zabavni dio nastavio se u restoranu uz grupu «Opasna sigurnost». Članovi misijskog vijeća, a posebno odbor za proslave pod vodstvom Tadije Šarića i ove su godine sa zadovoljstvom ustanovili da je trud oko organizacije i izvođenja programa donio veliku radost Hrvatima kojih je na toj proslavi bilo oko 1500, a posebno oduševljenje moglo se vidjeti u očima djece i njihovim nestašnim i neumornim igrama, skakanjem i plesu.

Barica Barbara Lorenz

† fra Ivan Savić

Br. 01-500/05.

Split, 11. srpnja 2005.

Predmet: *Molitva za pok. fra Ivana Savića*

Braća koja nisu obavila molitve i slavila misu za pok. fra Ivana Savića, neka to učine što prije kako propisuju Statuti Provincije: braća svećenici po jednu sv. Misu, a braća klerici i neklerici križni put.

U nekrologiju pojedinih samostana neka se upiše na dan 7. srpnja 2005. godine:

Fra Ivan Savić rodio se 20. travnja 1949. u Banjevcima. U novicijat stupio 12. srpnja 1967. na Visovcu. Svečane zavjete položio 8. prosinca 1973. u Makarskoj. Od 1976. godine obnašao je razne pastoralne službe u Provinciji. Od 1982. do 1985. obnašao je službu gvardijana u samostanu u Karinu.

Premинуo je u Solinu, 7. srpnja 2005. godine; pokopan u samostansku grobnicu u Splitu, 11. srpnja 2005.

Homilija mons. Mile Bogovića, gospičko-senjskog biskupa

Neka mi cijenjeno slušateljstvo oprostí što ću ovdje mjesto predviđene homilije reći kako sam doživio fra Ivana, kakvu sam ja sliku stekao o njemu. To je slika pravog vjernika, svećenika i redovnika, pa se usuđujem predstaviti vam je i s ovog mjesta. Donosim ovamo tu sliku pred vas sa zahvalnošću svojom osobnom te klera i naroda naše biskupije, posebno naroda iz župa kojima je upravljao fra Ivan. U našoj biskupiji je, naime, djelovao 18 godina.

Kada sam preuzeo zadatak da propovijedam na ovoj misi, mislio sam koji tekst iz evanđelja izabрати na pogrebnoj misi za fra Ivana Savića. Učinio mi se najprikladnijim odlomak o Dobrom pastiru iz Ivanova evanđelja, odlomak koji smo malo prije čuli.

Fra Ivan nije bio poput najamnika „koji nije pastir, komu ovce nisu vlastite – kad vidi vuka gdje dolazi ostavlja ovce i bježi” (Iv 10, 12). Kada se neprijateljski obruč u rujnu 1991. sve više stiskao oko Lovinca, Ričica i Sv. Roka, nije Ivan tražio načina kako bi se izvukao. Ostao je i pored životne opasnosti sa svojim narodom do kraja, s njime se povlačio velebitskim stazama i klancima do slobodnog područja. U vrijeme dok je narod živio u izgnanstvu, okupljao ga, hrabrio i skupljao pomoć po domovini i inozemstvu.

U dekretu od 1. kolovoza 2003. kojim sam otpratio iz biskupije, među ostalim sam rekao:

Ovim Vas na prijedlog Vaše Provincije... razrješujem uprave župa Gračac, Lovinac, Sv. Rok, Ričice, Rudopolje, Borićevac i Palanka. (...) Došli ste na područje naše biskupije 7. rujna 1985. godine i u njoj djelovali 18 godina. Kroz to vrijeme vodili ste brigu o više župa u miru, trpjeli s narodom u ratu i vodili ga u vrijeme obnove. Pod Vašim vodstvom narod je išao u izbjeglištvo i vraćao se iz izbjeglištva. Za sve to vrijeme vodili ste brigu o njemu. Nakon Domovinskog rata obnovili ste ratom razrušene crkve i izgradili u Gračacu novu crkvu i samostan.

Danas je blagdan sv. Benedikta. Njegovi monasi su radom i molitvom dali najveći doprinos stvaranju europskog zajedništva. Fra Ivan je bio veliki radnik. Rad za njega nije bilo nadničarenje nego i molitva. Nikada nije bio najamnik. Tu mi pada na pamet tekst velikog ličkog i hrvatskog književnika u kojemu opisuje s kojim osjećajima je glavna junakinja, Anera, išla na nadnicu po raznim gospodarstvima:

«Već od rane mladosti išla je (Anera) s motikom i srpom na tuđe njive skupa s ostalim nadničarima, no nije nikad osjetila da je ona obični nadničar koji je tu došao da zaradi onu znojnu i žuljavu cvanciku. Ne. Ona je tog dana bila član zajednice kojoj je radila; dolazila je na njezinu njivu sa svim svojim srcem, sa svom svojom mladošću, sa svom svojom ljubavlju, da marom svojih ruku i znojem lica svoga oplodi onu crnu zemlju s kojom je živjela i osjećala, miješajući s njome svoje ruke i noge, pa se često nije znalo što je zemljino što je Anerino, jer je i ona bila kao crna zemljica. Uvečer bi joj dali cvanciku kao i ostalim težacima, i ona bi je primila sa zadovoljstvom i smiješkom. Išla je da zaradi, ali kad je radila nije radila za cvanciku. Radila je za vječnost kao poslanik Božji u vječnom, neprekidnom djelu stvaranja, obnavljanja, oplođivanja i rađanja...Nije ni razumjela ni osjetila kad su joj šaputali: Štedi se, Anera! Nije čula kad su mrzovoljno mrmrljali: Anera, ti nas umori!» (Ognjište, III, 4).

Donio sam ovaj citat i zato jer fra Ivan čitao i prečitavao roman o Aneri. Ličkom heroju dobrote i poštenja. Nakon „Oluje” zajedno smo Ivan i ja otišli pogledati na groblje u Sv. Roku je li ostao pošteđen Anerin grob.

U svakom susretu s fra Ivanom mogao sam slušati – u stilu dobrog pastira – o potrebama njegovih župa i župljana. Rijetko kada je imao toliko vremena da reče nešto i o svojim potrebama. Da je imao tog vremena, možda bi i danas bio među nama!

Fra Ivan je bio uz narod i osjećao njegove radosti i tjeskobe. Kada kažem narod mislim na ono mnoštvo koje je dugo jobovski podnosilo nepravde komunističkog režima, na one koji su – s krunicom oko vrata – bili spremni

svojim tijelima braniti svoje obitelji, svoje mjesto, svoj narod i svoju domovinu, mislim na mnoštvo koje je hrlilo na susrete s Papom kao glasnikom Božjega mira i pravde, mislim na ono mnoštvo koje je bez računice nosilo na svojim leđima teret oslobođenja i uspostave Hrvatske države, a koje teška srca gleda rasprodaju državne imovine i suvereniteta. Oni iz „druge Hrvatske”, odmoreni u zaklonu i zavjetrini, nametnuli su svoj govor tako da je, dragi Ivane, teško čuti govor toga tvog i mog naroda, onoga naroda koji nije tražio ničiji poraz i poniženje, nego sigurnost u svojim mjestima, u svojim obiteljima, u svojim crkvama, u svojoj domovini.

Ivan se posebno obradovao projektu Crkve hrvatskih mučenika. Prošle godine 9. rujna, došao je na Kravsko polje s dva puna autobusa iz svoje male župe. Govorio mi je nedavno da će ih ove godine, kada bude postavljan kamen temeljac i blagoslovljeno gradilište, doći još više. Prepoznao je u toj zamisli kršćanski i humani projekt koji ide za tim da se izrazi zahvalnost svima onima koji su svoje žrtve ulagali za dobro drugih na ovom našem hrvatskom prostoru, koji su svojom dobrotom oplemenili ovo naše tlo tako da na njemu možemo postaviti temelje miru i pomirenju, skladnom životu svih koji na njemu borave ili će boraviti. Vjerujem da to oduševljenje projektom CHM ne bi bilo tako jako da nije i sam «upliva» u onaj prostor koji su potresale međunacionalne i druge nesloge i sukobi, i u tom prostoru kroz 17 godina djelovao.

Fra Ivan je nastavio djelo poznatog ličkog popa Peće Butkovića. Taj je svećenik nakon drugog svjetskog rata ostao sam na prostoru jednog cijelog, ali gotovo uništenog dekanata. U nekim župama nije godinama misio, ali je znao neočekivano proći kroz koje katoličko selo ili pokraj njega. Često se nije nikome ni javljao da zbog susreta s njim obitelj ne bude izložena neprilikama. No ljudi su nakon tog njegova prolaza znali najboljim prijateljima s posebnom radošću potihom šaptati: *vidjeli smo Peću*. Time su htjeli reći: *nismo napušteni ni zaboravljeni*. Nikada se nije vraćao sa svojih putovanja istim putem – da zametne trag. Znao je da ga žele uhvatiti u klopku. I tako je Pećo godinama lutao tim prostorom u želji da sačuva nadu u poniženom puku. Nije on o tome govorio, a neki kolege su se znali tome narugati kao da Pećo po Lici traži odredbe o liturgijskoj reformi Drugoga vatikanskog sabora. Iz Like, naime, gotovo da nije ni izlazio. Kad bismo ga pitali što radi sam na tom velikom prostranstvu, jednostavno bi odgovorio: *Ovdje treba ustrajno svećenik biti!*

Fra Ivan je neko vrijeme dijelio taj prostor s Pećom. Nikada nisam iz njegovih usta čuo podrugljivu riječ o Peći. On je shvatio vrijednost Pećine evangelizacije i u mnogočemu ju je htio nastaviti. On nije trebao nositi u sebi sve one strahove od nenaklone okoline, imao je podršku od svoje

redovničke zajednice i biskupije, sklapao je nove veze da pomogne potištenom i ustrašenom katoličanstvu. No uvijek se osjećao kao nastavljajući Pećina djela. Da je Pećin oprez bio realan, osjetit će i fra Ivan 1991. godine.

Gospodine Provincijale, i dragi oci franjevci provincije Presvetog Otkupitelja, možemo biti zahvalni Bogu za dar koji su naša Crkva i naš narod primili po Ivanu Saviću. Naša biskupija posebno je zahvalna Vama što ste i prije tunela savladali velebitsku barijeru i došli djelovati na prostor naše biskupije. Nemojte prekidati taj put koji je fra Ivan svojim životom i svojim djelom otvorio.

Dragi Ivane, kad sam čuo za tvoju smrt osjećao sam kao da mi je umro netko iz najuže rodbine, najdraži prijatelj. Ti nećeš 9. rujna stići na Krbavu iz Prugova. No svojim djelom ti si se ugradio u to svetište zahvalnosti i pomirenja. Vjerujemo da ćeš nas pratiti iz mnoštva „koje nitko ne može izbrojiti” (Otk 7, 9). Nećemo zaboraviti da si ti 1996. kraj crkve Sv. Marka Groba prvi podigao žrtvenik i slavio misnu žrtvu, nakon 55 godina. Sjećanje na tebe bit će nam trajan poticaj da nastavimo djelovati u duhu Dobrog pastira, za kojeg si ti dao „lijepo svjedočanstvo” (usp. 1 Tim, 6, 13).

Gospodin te uveo u svoj mir!

Oproštajni govor o. Provincijala dr. fra Željka Tolića

Preuzvišeni oče nadbiskupe Marine, nadbiskupe u miru Ante i biskupe Mile, draga braćo svećenici, časna braćo redovnici i sestre redovnice, ožalošćena rodbino, prijatelji i poštovatelji našega preminulog subrata!

Zvučala je nevjerojatna, ali nažalost tužna i istinita vijest da je u četvrtak navečer nenadano, u sredini dana svojih, preminuo naš subrat fra Ivan Savić, župnik župe sv. Ante Padovanskoga u Prugovu i diskret samostana Gospe od Zdravlja u Splitu.

Nevjerojatna rekoh, jer smo samo dan ranije, tj. 6. srpnja t. g., na Visovcu slavili Dan provincije. Preko stotinu fratara sabralo se toga dana na tom Gospinu otočiću na molitvu, rekreaciju i bratsko druženje. Pristigla braća taj dan iz svih dijelova Provincije: iz samostana i sa župa, izbliza i izdaleka. Među njima bijaše i fra Ivan. Njemu su naši fratarski sastanci i druženja – gdje god bili i kad bili – uvijek bili milosni trenuci koje nije propuštao, svečanost u kojoj je rado sudjelovao. Tako je bilo i nedavno na Visovcu. Vedrina, pristupačnost i komunikativnost njegova lica i naravi nisu ni izdaleka dali naslutiti – ni njemu ni nama – da je njegovo srce na izdisaju i da će već sutra biti istrgnut iz naše sredine. Bio je uobičajeno susretljiv i kao uvijek druželjubiv. Na upit: *Ivo, kako je?*, odgovorio je: *Uobičajeno, Provincijale.*

Znao sam što znači taj njegov «uobičajeno» jer mi je to kazao kad smo pred tri mjeseca (6. travnja t. g.) obilazili mjesta njegova pastoralnog djelovanja u Lici: Palanku, Srb, Boričevac, Donji Lapac, Gračac, Rudopolje, Lovinac i Sv. Rok. Tada smo – putujući od mjesta do mjesta, kao pčela od cvijeta do cvijeta, razgovarali o svemu i svačemu. Dotakli smo se, među ostalim, i njegova eventualnog povratka u Liku, koje su mu uvijek bila puna usta, i njegova zdravlja. Kazao je tada, zapisao sam to u svoj notes: *Sve je normalno, ništa alarmantno!*

No, tri mjeseca poslije, u srijedu, 7. srpnja t. g., redosljed ovih riječi potpuno se izmijenio: u jednom danu, što više gotovo u jednom satu, sve je postalo alarmantno, a ništa normalno! Tužno bijaše čuti: preminuo je fra Ivan Savić!

Fra Ivan Savić, krsnim imenom Ive, rodio se 20. veljače 1949. godine u župi Banjevci, u šibenskoj biskupiji, u obitelji Jeronima i Milice (Veronike) rod. Brković. Nakon osnovnog školovanja i završenog autolimarskog zanata, Providnost je usmjerila Ivin život prema našoj Zajednici. Preporuku za prijem u Novicijat napisao je 1967. godine (br. 927) blagopokojni biskup šibenski msgr. Josip Arnerić. Preporučujući ga, biskup Arnerić ističe: *“...kršćanski je odgajan i dobro poučen u nauci vjere. Dobro je naravi te izgleda intelektualno nadaren. Uzornog je ponašanja i uživa dobar glas u rodnom mjestu.”*

Te biskupove riječi bile su uvjerljivo jamstvo za ondašnje starješinstvo Provincije na čelu s dr. fra Petrom Čapkunom pa je Ive 12. srpnja iste godine (1967.) stupio u Novicijat na Visovcu. No uskoro ga je zbog vojne obveze morao prekinuti i nakon toga ponovno nastaviti. Ovaj put ne više na Visovcu nego na franjevačkom Sinaju – na La Verni u Italiji. Pred kraj Novicijata (31. prosinca 1969.) fra Ivan s La Verne piše provincijalu Čapkunu molbu da ga priпусти na jednostavne zavjete. U njoj veli: *“... čvrsto odlučujem da ću se kao redovnik-svećenik doživotno posvetiti u Redovničkom staležu, nastojeći vjerno i odano obdržavati Pravilo našega Reda.”* Molbi je udovoljeno te je fra Ivan 26. siječnja 1970., na mjestu gdje je Otac i Utemeljitelj našega reda sv. Franjo Asiški dvije godine prije svoje smrti primio vidljive rane svoga propetog Gospodina (1224.), zavjetovao svoje prve redovničke zavjete u ruke o. fra Polikarpa Belli-ja. Svjedoci tog čina bijahu: o. Fra Ivan Jurić i provincijal Čapkun.

Nakon Novicijata uslijedio je nastavak Gimnazije u Sinju (1970.-’71.), a potom godine filozofsko-teološkog studija: u Dubrovniku (1971.-’72.), Makarskoj (1972.-’75.) i Zagrebu (1975.-’77.). U međuvremenu je u Makarskoj, na blagdan Bezgrešnog Začeca BDM, 8. prosinca 1973., položio svoje doživotne zavjete. Red đakonata primio je 6. srpnja 1975. u Kijevu, a

za svećenika je zaređen godinu dana poslije – 4. srpnja 1976. u Stankovcima. I za đakona i za svećenika zaredio ga je ondašnji biskup šibenski msgr. Josip Arnerić.

Nakon studija slijedilo je fra Ivanovo založno i prepoznatljivo pastoralno-dušobrižničko djelovanje. Već kao mladom svećeniku, mladomisniku, starješinstvo Provincije mu je ukazalo povjerenje i imenovalo ga 1976. za prefekta predsjemeništaraca u Karinu. Potom je bio župnik u župi Perušić kraj Benkovca (1977.–82.), a zatim gvardijan u Karinu (1982.–85.). Kroz to je vrijeme bio i član Provincijskog ekonomsko-građevinskog vijeća.

Od godine 1985. započela je fra Ivanova, a s njim i provincijska, pastva preko Velebita, u dijelu Like. U pismu što mu ga je nakon Kapitulskog kongresa u Omišu poslao provincijal dr. fra Šimun Šipić stoji napisano:... *određen (si) za preuzimanje pastve u dijelu Like. Stanovat ćeš u Lovincu u župskoj kući, a posluživat ćeš župe: Lovinac, Ričice, Gračac i ostalo o čemu se dogovorimo s riječkim Nadbiskupom... O pastvi u Lici već smo dosta razgovarali i stvari izvidili na licu mjesta. Drago mi je da si se Ti toga prihvatio i da si spreman sve učiniti u ime Provincije za dobro tamošnjih vjernika. Nadam se da će Te Gospodin pratiti svojim blagoslovom u tvom radu a i Provincija neće Te zaboraviti. Uvjeren sam da ćeš Ti svoju ulogu dobro ispuniti kao svećenik, redovnik i pastoralni radnik.* Mjesec dana kasnije i riječki nadbiskup msgr. Josip Pavlišić uputio je pismo fra Ivanu. Dok mu zahvaljuje na spremnosti, ujedno mu znatno proširuje i granice pastve, te ga, uz već spomenute župe koje navodi provincijal Šipić, imenuje upraviteljem župa koje su, kako navodi, tijekom Drugoga svjetskog rata bile raseljene: sv. Jurja u Gračacu, sv. Petra i Pavla u Rudopolju, rođenja BDM u Palanki i sv. Nikole u Udbini. I nije to sve. Kasnije su pristigli još i Donji Lapac, Srb i Boričevac, mjesta u kojima je hrvatski katolički puk, ugnjetavan i diskriminiran, vapió za katoličkim svećenikom, kao što tužno roblje vapi za slobodom.

Godine koje su označile fra Ivanov pastoralni i dušobrižnički rad u Lici ispunjene su zaista radom i žrtvom, poduzetnošću i neumornošću, prisnošću i jednostavnošću, ljubavlju, skrbi i zauzetošću prema hrvatskim katoličkim vjernicima tog kraja i podneblja s kojima je on jednostavno srastao i sljubio se kao prst i njegov nokat. Osobito je to bilo upečatljivo kad je sa svojim vjernicima morao preko Velebita u progonstvo i kad se kao predvodnik iz progonstva vratio. Vrijeme poslije progonstva bilo je vrijeme mukotrpnog rada i obnove, i duhovne i materijalne. Fra Ivan se u tome nije štedio niti se je izmicao. Nije bio najamnik, nego dobar pastir koji daje i razdaje sebe za svoje stado. Razumio je svoje vrijeme i svoje poslanje pa je bio svećenik, i otac i majka, i liječnik i vođa, obnovitelj i graditelj svratišta i svetišta. Temelj

takvoj i tolikoj energiji i ljubavi bila je, nema dvojbe, duboka i osvjedočena vjera u Krista Gospodina koju je fra Ivan ponio iz roditeljskog doma i koju je kroz molitvu i žrtvu oplemenio u svojoj redovničkoj Zajednici.

Zahvalni smo Bogu za fra Ivanovo veliko srce koje je znalo vidjeti, umjelo voljeti i razumjeti; za njegovu finoću koja ga je krasila u svakom razgovoru; za vedrinu i jednostavnost koja se očitovala u svakom trenutku, za raspoloživost kojom je odgovarao na svaku potrebu Provincije.

Neizmjerne smo zahvalni Bogu što je fra Ivan – gdje god se pojavio, što god je radio i s kime se družio – ostavljao dojam ugodna i draga čovjeka, uzornog redovnika i duboke obrise sretnog i ostvarenog svećenika.

Zahvalni smo, nadalje, Bogu i zato što je fra Ivan pripadao nama, Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja, što nas u ovom, iako tužnom času, ispunja kako zadovoljstvom tako i ponosom.

Zahvalni smo Bogu također i zato što nam je darovao prigodu da se u ovom času i u ovolikom broju skupimo u njegovu hramu i usredotočimo na njegov žrtvenik, te u zajedništvu vjere, nade i ljubavi i u zajedništvu s našim nadbiskupima Marinom i Antom i biskupom Milom – prikazemo ovu svetu misnu žrtvu koju je i fra Ivan toliko puta Gospodinu prikazivao kao ugodan miomiris za mir i spokoj njegove duše.

Iako se knjiga fra Ivanova života nenadano zatvorila pred našim očima, uvjeren sam da će u našim srcima i osjećajima, u našim mislima i molitvama ostati dugo i ugodno sjećanje na njegovo ime, na njegov lik i djelo. Molimo Gospodina i Gospodara života i smrti da ga nagradi nagradom dobrog i vjernog sluga, sad kad ga je u *sredini dana njegovih* pozvao u stanove svoje. A Majka Marija – Kraljica Franjevačkog reda – neka ga prati do Jaganjčeva prijestolja.

U ime Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja i ispred svih njezinih članova – svećenika, časne braće, bogoslova, novaka i sjemeništara – izražavam iskrenu i bratsku sućut fra Ivanovoj rodbini, osobito njegovim sestrama: Mari, Jeleni i Ruži i njihovim obiteljima

Također izražavam sućut fra Ivanovim mnogobrojnim prijateljima i znancima, njegovoj rodnoj župi Banjevci, svim župama u kojima je fra Ivan djelovao – a mnogi su iz tih župa danas ovdje – kao i svima onima koje je njegova iznenadna smrt pogodila i potresla.

Zahvaljujem se osobito ocima nadbiskupima, msgr. dr. Marinu Barišiću nadbiskupu splitsko-makarskom i metropoliti, koji je predsjedao ovoj misi zadušnici, u čijoj je nadbiskupiji fra Ivan u posljednje dvije godine djelovao kao župnik u župi Prugovo; nadbiskupu u miru msgru. Anti Juriću, te msgr.

dr. Mili Bogoviću, biskupu gospičko-senjskome koji je održao divnu homiliju i u čijoj je biskupiji fra Ivan djelovao punih 18 godina. Fra Ivan je volio svoju Provinciju, ali je volio i biskupije u kojima je radio i poštovao je njihove pastire. I jedni, drugi i treći – i Provincija i obje biskupije – izgubile su prijatelja na zemlji, ali sam uvjeren da su dobile sigurnog molitelja i zagovornika pred licem Božjim. I to nas tješi.

Zahvaljujem fra Anti Čovi i tajniku provincije fra Anti Udovičiću koji su u danima nakon fra Ivanove smrti uložili puno truda i vremena sređujući smrtovnice i ostalu papirologiju potrebnu za ukop.

Zahvaljujem zborovodi fra Stipici Grgatu, kao i Župnom zboru Gospe od Zdravlja i bogoslovima koji su predvodili ovo liturgijsko pjevanje.

Zahvaljujem i svima vama braćo svećenici, časne sestre i bogoslovi; i svima vama dragi narode Božji, osobito vama iz Banjevaca, Gračaca i Prugova koji u vjeri nadi i ljubavi sudjelujete u ovoj Misi zadušnici za pok. fra Ivana.

A tebi, dragi fra Ivane, još jednu riječ. Voljom Božjom došao si na ovaj svijet i po istoj toj volji odlaziš s ovoga svijeta. Godinama si pastorizirao. Poput Mojsija išao si uvijek pred narodom, nikad za narodom. I bio si svjetionik, dragi suputnik, ugodan subesjednik i subrat. I bio si revan i neumoran 24 sata. I srce se umorilo i prestalo. Pedeset i šest godina, koliko si živio, nije u ljudskim očima puno. No, tebi je bilo dovoljno da u povijest svoje Provincije uđeš zapamćen, a u srca svojih vjernika u svim tvojim župama obljubljen i prihvaćen.

Pokoj ti vječni u Gospodinu, miru našem, dragi fra Ivane!

Oproštajni govor fra Ante Vugdelije, vikara samostana Gospe od Zdravlja

Preuzvišeni oče Nadbiskupe i oče Biskupe, mnogopoštovani oče Provincijale, rodbino pok. fra Ivana, draga braćo i sestre u Kristu. Želim se u ime samostanske obitelji Gospe od Zdravlja u Splitu i u ime samostanskog okružja oprostiti od pok. fra Ivana Savića, diskreta i župnika župe Prugovo.

U četvrtak, 07. srpnja 2005. oko 22 sata, stigla je u samostan Gospe od Zdravlja u Splitu neugodna vijest o iznenadnoj smrti fra Ivana Savića.

Fra Ivanu je u večernjim satima, u župnoj kući u Prugovo pozlilo. Oko 21 sat nazvao je susjeda gosp. Antu Jurića i njegova sina da ga odvezu na Hitnu. Oni su ga automobilom povezli prema Solinu. Na putu prema Solinu, u Rupotinama, fra Ivan je preminuo.

**ŽIVIMO LI ILI UMIREMO – GOSPODINOVI SMO! –
JER ON JE NAŠ PUT, ISTINA I ŽIVOT!**

Sv. Pavao piše: “Nitko od nas sebi ne živi, nitko sebi ne umire. Doista, ako živimo, Gospodinu živimo, i ako umiremo, Gospodinu umiremo. Živimo li dakle ili umiremo – Gospodinovi smo”(Rim 14,7-8). Sv. Pavao nam to i objašnjava: “Ta Krist zato umrije i oživje, da Gospodar bude i mrtvima i živima”(Rim 14,9). Sv. Pavao ide još dalje te kliče: “Bilo da živim, bilo da umrem, Krist će se uzveličati u mom tijelu. Ta meni je živjeti Krist, a umrijeti dobitak”(Fil 1,20-21). Dakle, smrću se život s Kristom uvećava.

Tako mogu razmišljati, a i živjeti i umirati oni koji su se Kristu darovali živeći svoj zemaljski život po evanđelju njegovu i po zapovijedima njegovim. Ta Božja riječ preko sv. Pavla upućena je i nama u ovom vremenu i ovozemaljskom rastanku s fra Ivanom. Upućena je bila i našem preminulom bratu, kojeg je Krist, kao i nas, krštenjem za sebe posvetio. Na posvećenje po krštenju nadodao je redovničke zavjete, sveti red i život po sakramentima koje je s vjerom slavio i drugima dijelio. Divno veli sv. Pavao: “I mene je zahvatio Isus Krist”(Fil 3,12). S pravom možemo reći da je i našeg preminulog brata fra Ivana “zahvatio Isus Krist” a on mu je to velikodušno dopustio. Zahvaćen od Krista vjerno ga je slijedio po primjeru sv. Franje Asiškog.

Mi koji vjerujemo riječima Isusa Krista: “Kad odem i pripravim vam mjesto, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi, da i vi budete gdje sam ja”(Iv 14,3), smrt prihvaćamo kao prijelaz iz ovozemaljskog u nebesko, iz vremenitog u vječno. Isusov odgovor Tomi morao bi nas umiriti u našim nemirima. On jamči: “Ja sam Put, Istina i Život”(Iv 14,6). Naš pok. brat fra Ivan slijedio je Put, otkrio Istinu, ušao je u Život!

Dragi fra Ivane! Hvala ti za život i predani rad kao članu samostanske obitelji Gospe od Zdravlja i kao župniku župe Prugovo koja spada u samostanske okružje Gospe od Zdravlja. Hvala ti za svjedočenje franjevačke i svećeničke jednostavnosti.

U ime cijele zajednice izražavam iskrenu sućut sestrama i rodbini pok. fra Ivana.

Počivao u miru Božjem.

Oproštajni govor fra Josipa Repeše, župnika Banjevaca

Mnogopoštovani o. nadbiskupe, oče provincijale, braćo svećenici, ožalošćena rodbino, braćo i sestre.

U ime rodbine i rodne župe sv. Nikole Tavelića u Banjevcima opraštam se od našega dragog fra Ive kojeg je sestra Smrt prerano preselila u krilo Očeva. Vijest o iznenadnoj smrti fra Ivana odjeknula je u Banjevcima kao

grom iz vedra neba. Nitko to nije mogao ni pomisliti. No, kao vjernici preuzimamo riječi starozavjetnog Joba: «Gospod dao, Gospod uzeo, neka je hvaljeno ime Gospodnje».

U ovom tužnom času rastanka ne preostaje nam ništa drugo reći nego: «HVALA!» Hvala dragom Bogu što nam je dao ovako uzorna čovjeka, kršćanina, franjevca i svećenika. I ovim darom želi nam pokazati koliko nas ljubi. HVALA pokojnom fra Ivanu što je spremno prihvatio izazov života koji mu je Gospodin stavio pred oči. Velika su djela učinili u ovom svijetu.

U ime rodbine pokojnog fra Ivana posebice sestara Mare, Jelene i Ruže sa obiteljima zahvaljujem svim dobrim ljudima koji su na bilo kakav način iskazali svoju blizinu u ovim trenucima tuge.

Misa zadušnica za pokojnog fra Ivana u rodnim Banjevcima slaviti će se u srijedu 13. srpnja u 20 sati u župnoj crkvi sv. Nikole Tavelića.

Počivao u miru Božjem!

Oproštajni govor fra Mate Matića, župnika Gračaca

Preuzvišeni oče nadbiskupe i biskupe, mnogopoštovani oče provincijale, braćo svećenici, časne sestre, braćo i sestre!

Želim izreći zahvalnost naroda Božjeg, dragom Fra Ivanu, koji je podario najveći dio, zrelo razdoblje svoga svećeničko-redovničkog života, svojoj Lici za koju je on *izgario*, koja se sada umiva u suzama.

Fra Ivane, u tvom srcu plamtio je misijski duh za obnovu vlastite Domovine – naše Like, koja se našla na povijesnoj vjetrometini, posebno opustošena za vrijeme i nakon II. svjetskog rata i poraća. Strah koji se zavukao u biće, tkivo, dušu... Trebalo je povraćati duh i život, i do ovog trenutka, i još... To je značilo uzeti Isusov Križ i nositi ga, sijući sjeme Riječi.

Tvoj boravak u Lici trajao je od 1985.–2003. Te godine možemo svrstati u tri razdoblja.

Razdoblje od 1985.–1991. označava tvoju pastoralnu aktivnost na duhovnoj i materijalnoj sferi i obnovi župa: Sv. Mihovila– Lovinac, Sv. Rok i Sv. Marije Magdalene Ričice. To razdoblje označavalo je tvoj puni rad u katehezi, dijeljenju sv. sakramenata, duhovnim obnovama, propovijedima, i obnovi crkvi.

II. razdoblje označava ratni vihor od 1991.–1995. Tada si s povjerenim narodom proživljavao najveće strahote Domovinskog rata – razaranje svega što je hrvatsko i katoličko. Tu se očitovala tvoja ljubav prema trpećem narodu. To je neizbrisiva uspomena koju ovaj narod nosi u svojoj duši. Proživljavanje progonstva, ubijanje, paljenje, rušenje kuća i crkava. Ranjavanje, bol, jauci,

napuštanje svoga ognjišta uz jedno pitanje- zašto? Samo velebitske staze i bespuća, toga prognaničkog hoda, znale bi govoriti o tim teškim trenucima. *Žalim* prognanički smještaj u Ičićima, traženje, raspitivanje, briga za prognani ljubljani narod, uz pitanje gdje se sve raspršio?

Svaki dan je trebalo proživljavati grozote rata i nasilja, slušati o tolikim poznatim, ubijenim, ranjenim na ratištima i umrlima po prognaničkim smještajima od tuge i bola. U takvim teškim danima trebalo je buditi nadu i vjeru, pouzdanje u Boga i očekivati povratak. «Bljesak» i «Oluja» 1995. znak su hrabrosti naših branitelja i pomoći Božje. Povratak naroda u opustošeni i razoreni dio Domovine. To su bili vjesnici nade.

Od 1995.-2003. - treće je razdoblje Tvoga boravka u Lici, koje označavamo povratkom i obnovom. Valjalo je sve crkve spaljene do temelja iz pepela podići, o čemu i sada svjedoče nijema i spaljena zvona ispred crkve sv. Mihovila u Lovincu, Sv. Rok, Sv. Marije Magdalene- Ričice, sv. Petra i Pavla - Rudopolje, sv. Jurja -Gračac, i još vape župne crkve Rođenja BDM u Borićevcu i Palanci, kapele sv. Franje u Vraniku, sv. Ante na Cvituši, Male Gospe u Ličkom Cerju.

Skrbiti duhovno i karitativno za nove doseljenike na Udbini, Gračacu, D. Lapcu i Srbu, nepreglednom prostoru koji je vadio za svakovrsnim potrebama. Trebalo je liječiti rane duše i tijela, ublažavati bol i sijati nadu. Nadu u Božju pomoć za oporavak i opstanak. Tada, većma Tvojom zaslugom, izrasta naš novi duhovni centar u Gračacu 2000.-2001. Crkva sv. Ivana Krstitelja, bit će trajni spomen Tvoga svetog Zaštitnika, kojemu si i ti bio sličan, jer te izjedala revnost za Dom Gospodnji. Izgarao si za sve što je Božje, crkveno i hrvatsko. Kao što su sv. Ivanu dolazili i pitali što nam je činiti, tako si i Ti morao odgovarati mnogima, vidati rane i brisati suze.

Franjina krepost - živjeti za druge, kao da se pretočila u tvoj život i postala tvoj hod. Dobro si uočavao gdje treba pružiti pomoć, gdje treba reći riječ.

Tvoj fizički život je prestao, ali se razlio u duše i srca svih onih koje si susreo. Od sada ćeš biti vječno spominjan kao dobri duhovni otac u baštini sinova sv. Franje. Tješitelju umornih, odmori se u krilu Očevu. Neka ti on bude nagrada, a mi ti izričemo bratsko veliko Hvala! Počivaj u svojoj zemlji hrvatskoj uz šum mora i u miru Božjem. Tvojim sestrama i rodbini iskrena sućut.

Oproštajni govor fra Mirka Klarića

Dragi kolega i brate u sv. Franji i Kristu. Opraštam se od tebe u ime kolega fra Frane Lace, fra Nediljka Brečića, fra Branka Mijića i svoje, razvijajući kratko film života.

Točno prije 39 god. pred župnom crkvom u Stankovcima, kraj stare škole, prišao mi je mladić na biciklu i upitao: «Jesi li ti Mirko Klarić- sjemeništarač?» «Da», odgovorio sam. A on će: «Idem i ja u Sinj». Mi smo završili prvi gimnazije u Sinju, a on je za autolimara u Zagrebu. Bio je to Ivan Savić.

I krenusmo zajedno dalje. Bilo nas je u početku 40-ak. Na cilj 1976. stigismo šestorica. Te godine rekosmo mladu misu. Fra Petar Jukić nas je ubrzo napustio poginuvši u prometnoj nesreći.

Pred 4 god., kod Tebe u Gračacu u Lici proslavili smo 25 god. misništva.

6. srpnja ove god. 2005. na Visovcu, za dan Provincije, priđe mi kolega fra Ivan Savić i upita: «Kolega, hoćemo li slaviti? Trideseta godina misništva je pred nama». Rekoh: «Radije ne bih, jer poslije proslave 25. god. imao sam problema sa srcem, morao sam na operaciju, pa se bojim».

Samo dan kasnije, dragi kolega fra Ivane, javiše mi: «Umro je fra Ivan». «Ma koji?» «Savić». Ne može biti, ta planirali smo proslavu 30 god misništva, a izgledao je tako svježe.

Kad sam sutradan sjeo i razmislio, bilo mi je jasno. Nisi šparao život ni srce: Lika, progonstvo, povratak, gradnja, izbjeglice – srce se umorilo i moralo je stati. Stalo je kad se mi nismo nadali. Na tebe smo svi još puno računali. Ali Galilejski Ribar je rekao: «Umoran si fra Ivane, prevezi preko na drugu obalu i otpočini». Ljudski gledano, neshvatljivo! Ali antena vječnosti- vjera kaže: Ode k Ocu.

Dok to ne vidimo, ostaje nam praznina i bol, ali i nada da ćemo se opet sresti na drugoj obali. Ako bude proslave 30 godina mise bit ćeš s nama u mislima, srcu i molitvi. A ti se nas spomeni u nebeskoj liturgiji, koju vjerujemo, zbog svoje dobrote, već živiš.

Kolega fra Ivane, u ime nas četvorice preostalih kažem ti: «Zbogom! Bio si Dobar i uživaj u zagrljaju Dobrog Oca!»

Oproštajni govor fra Petra Bezine

U popisu 62 župnika župe Prugovo od 1690. kada je župa osnovana, do danas, ne nalazi se da je ijedan aktivni župnik Prugova umro u župi ili izvan nje. Prvi umire fra Ivan Savić, 7. srpnja ove godine kao aktivni župnik župe Prugovo. Počeo je umirati na putu od Prugova prema Solinu, kada je, vožen osobnim kolima, tražio hitnu pomoć liječnika.

Svakome je teško opraštati se od osobe, relativno mlade, aktivne na duhovnom polju. Kroz svoj život mnogo je pretrpio u Domovinsko – obrambenom ratu, bježeći iz Gračaca –Like ispred Srba u Istru u Opatiju.

Nakon osamostaljene Hrvatske države vratio se opet u Liku. Tu je nastavio opet svoj svećenički život. Bilo mu je potrebno odmoriti se. I uprava Provincije premješta ga u Prugovu misleći da će uz svoj dušobrižnički rad odmoriti se. Međutim, nije se dugo odmarao.

Nas devet svećenika s Prugova vjerovali smo da će fra Ivan za vrijeme svoje službe ljude u Prugovu u potpunosti privesti Bogu. Započeo je i bio je vrlo uspješan. To su osjetili njegovi župljani i prihvatili ga kao duhovnog oca, koji ih vodi sigurnim putem prema izvoru života, nebeskom Ocu

Mi prugovački svećenici nismo se nikad skupno sastali kako bi se porazgovarali o problemima župe Prugovo. Dolazili smo pojedinačno, a koliko je i što je s njim tko govorio, nije mi poznato.

Ja sam osobno s njim govorio o širenju štovanja fra Rafe Kalinića, budućeg sluga Božjega i pripravnika za proglašenje blaženim. U potpunosti se sa mnom slagao i davao mi podršku u širenju fra Rafina glasila: "Fra Rafo Kalinić žrtva svoga svećeništva". Osim toga u svojim propovijedima i razgovorima širio je njegovo štovanje. Ovdje nije dobio plaću. Ali na susretu s fra Rafom reći će mu fra Rafo: "Fra Ivane, hvala Ti!"

Još smo razgovarali o kulturnom životu župe Prugovo. Smatrali smo da župu Prugovo treba s vjerskog i nacionalnog gledišta znanstveno obraditi. A to bi značilo napisati monografiju župe Prugova. Mišljenje je objeručke prihvatio. Rekao je da će sudjelovati u onome što mu bude dohvatljivo. Ali, prerana smrt omela je predviđene planove.

Fra Ivane, žao nam je što si nas prerano ostavio. Uspomena na Tebe nas prugovačkih svećenika ostat će trajna. Zahvaljujemo Ti na svemu što si dobra učinio našoj župi Prugovo, Provinciji i Crkvi. Počivaj u miru Božjem.

Oproštajni govor fra Šimuna Čugure

U petak nešto prije sedam sati dočekali su me u sakristiji visovački gvardijan fra Ivan Buljević i meštar novaka fra Dragan Nimac, pred misu sa vrlo žalosnom viješću, umro je fra Ivan Savić. Dragan je primijetio: možda je umro baš sinoć kada smo o njemu razgovarali. Naime, govorio sam fra Draganu kako sam ga poslao u sjemenište.

Godine 1964. poslan sam iz studentskih klupa u župu Banjevece. Odmah su me upozorili kako je jedan dječak redovito služio Misu, ali je ovih dana pošao u Zagreb na izučavanje autolimarskoga zanata. Bio je to Ivica Savić. Brzo sam stupio u kontakt s njegovom majkom Milicom, sestrama, rodbinom. O malom Ivici sam čuo samo pohvale. Još od ranoga djetinjstva svake nedjelje je služio sv. Misu župnicima koji su dolazili i posluživali

Banjevce iz župe Stankovci. Mnogi su tada govorili: «O da je on mogao biti fratar, bio bi pravi fratar». A, onda bi nadodali: “A što možeš, kad je jedina!”

Kada god bi o tom razgovarao s njegovom majkom uvijek bi joj se oči zasjale. Znao sam da joj je takav razgovor drag. Tada bi znala reći: “Hvala Bogu, neka bude barem dobar čovjek. Onda bi nadodala: «Opet, kada bi ja znala da njega Bog zove, ja bih ga rado prigorila».

Često puta sam odlazio u Zagreb gdje je Ivica izučavao zanat. Kada bi dolazio na praznike, vrijeme smo provodili zajedno. Redovito smo se zajednički hranili, ili kod moje pok. tete Ivke ili kod njegove majke Milice. Skoro redovito smo molili zajednički časoslov i kronicu.

Godine 1966. Ivica je završio zanat za autolimara. Majka se tomu vrlo radovala. Željela je da se zaposli negdje bliže rodnoga mjesta. Obećao sam da ću iskoristiti neka poznanstva.

Godinu dana prije nego je Ivica pošao na zanat (1963.), umro mu je otac Jere. Ivica je tako ostao jedina majčina nada i uzdanica. Majčin jedina. Njezine tri kćeri: Mara, Jelka i Ruža potražiti će svoju sreću, a Ivica će biti štap njezine starosti. Iako s diplomom autolimara, Ivica je sve manje govorio o svome zaposlenju. Vidjelo se da ne želi jesti zanatski kruh. Puno ga je više zanimalo vjersko stanje u župi, način života redovnika i svećenika, kao i svi vjerski problemi. Često je ponavljao kako je trebao ići u sjemenište, a kako to nije mogao ostvariti radi objektivnih razloga. O tome bi govorio s nekom sjetom u duši. Često smo bili u njegovoj kući s majkom i sestrama. Majka je budno pratila naše razgovore suznim očima. Bila je sretna da joj sin barem tako misli, kad već nije mogao biti u Božjemu Redu, kako je znala reći.

Godine 1966. kao župnik sam prešao iz Stankovaca u novosagrađenu kuću u Banjevcima. Ivica bi redovito dolazio na sv. Misu. Sve više se zapažalo da mu je nešto vrlo ozbiljno pri duši. Jednom iza Mise pristupi i upita: “Fra Šime, imam vam nešto reći!” “Samo reci!” On će: “Ja sam odlučio ići u sjemenište. “To rekavši, činilo se da mu je teški kamen pao sa srca. Rekao sam mu: “To me nije iznenadilo, jer sam osjećao da će se to tako završiti”.

Stiskao sam mu ruku i prebacio desnicu preko ramena. Smješkali smo se jedan drugome. Još je ostao jedan problem, kako to saopćiti majci i sestrama.

Na okupu u kući bile su majka i sestre kada smo došli na ručak. Počeli smo sa šalom i natuknicama, da bi im na koncu rekli pravu istinu. Tada je majka Milica sklopila ruke i s ushitom izrekla: “Sinko, teško će mi biti bez tebe, ali ja te od srca darujem dragom Bogu!” Iz svake njezine riječi je izbijala velika vjera i duhovna snaga. Upravo onakva vjera kakvu je Isus

nagrađivao, kada ju je našao kod satnika, gubavaca ili kod one bolesne žene. Tada bi govorio: “Neka ti bude kako si vjerovao”, ili: “Vjera te je tvoja spasila”.

Te jeseni Ivica je pošao u sjemenište, da bi 18. srpnja 1976. proslavio svoju mladu Misu u svojim Banjevcima.

Mare, Jelka, Ruža, uz likove Isusa Krista, Blažene Djevice Marije i svetaca, neka se u vašim prostorijama u kojima živite, nađe mjesta za sliku i lik vašega fra Ivica. Neka vama bude stalno nadahnuće i poticaj da ustrajete u dobru, koje je on svjedočio svojim riječima i svećeničkim životom,

Dragi fra Ivica, vjerujem da si kao meteor prošao kroz nebeska prostranstva ostavljajući za sobom svijetli trag dobrih djela.

Na kraju evo jedne posebne molbe. Ti si jedinac svojih roditelja, ali i jedini svećenik, do sada, iz župe Banjevci. Moli dobrog Isusa da pozove u svetu službu barem jednoga, koji će popuniti veliku prazninu nastalu tvojim odlaskom.

Oproštajni govor Andreje Jakelić iz župe Prugovo

Redovito ga se moglo vidjeti oko župne kuće ili oko crkvene ograde kako uvijek nešto radi, ili se pak odmara sjedeći ispred župnog stana. Neki su ga vidjeli i u četvrtak poslije podne kako kosi travu ispred župnog stana. Nitko nije primijetio da je bolestan. Katkada se samo tužio da ga boli glava. Nitko nije ni pomislio da bi ta bolest mogla dovesti i do kraja.

Međutim, ubrzo se prenijela vijest u četvrtak u večernjim satima: «Naš je župnik umro». Gotovo nitko u to nije vjerovao. Ipak, istina je!

Za župnika nam je fra Ivan došao nakon odlaska fra Luke Livaje iz Prugova. Razgovarao je sa svakim lijepo. Nastavio onako kako su drugi župnici započeli raditi. Osjećali smo njegovu toplinu koja je izbijala iz ljubavi prema svemu što je radio. Imao je neku magnetsku silu kojom nas je privlačio. Nismo se mogli od njega otrgnuti. Vrtjeli smo se oko njega kao oko stožine.

Mi smo Prugovljani posebno pobožni sv. Anti. On je uveo pobožnost prema sv. Anti na koju je dolazio velik broj župljana. I sami smo se pitali što nas to tako snažno privlači da jedva čekamo kada će doći taj dan pobožnosti. Bili smo sretni. Dolazak župljana na nedjeljnu misu vidljivo se povećao. Uvijek je rado razgovarao sa starijim župljanima, a pogotovo s bolesnima. Obilaženjem i upoznavanjem župljana po kućama u domove je unosio radost, tješio oboljele ili žalosne. Nije dopuštao da ljude zahvati razočaranje.

Neobično nam je bilo drago kad je nabavio novi harmonij.

Povećao se broj pjevača u zboru. Časna sestra mu je u svemu tom pomagala najbolje što je mogla.

Župljane je privlačila njegova ozbiljnost, a posebno njegove propovijedi pune sadržaja i lijepo sročene. Na bilo kojem obredu nastupao je uvijek ozbiljno i dokazivao u njemu Božju nazočnost. Njegov život izvan crkve bio je dostojanstven i ozbiljan. Nije zanemario ni materijalni rad u kući, crkvi i oko njih.

Teško je sve nabrojiti što je učinio u samo dvije godine svoga župnikovanja. Nakon uspješna djelovanja, eto, Bog nam ga je uzeo. Ostali smo tužna srca. Ne možemo se pomiriti da ga više nema među nama. Tješimo se da ćemo se opet jednog dana susresti, i to onda kada i mi pođemo k svom Ocu. Susret će biti presretan. Naći ćemo onoga koji je pošao pred nama da nam pripravi mjesto. Za sada svatko od nas osjeća dužnost da molimo nebeskog Oca da mu bude milostiv i da ga primi u svoje dvore da uživa vječnu slavu.

Dragi naš fra Ivane, ti više nisi s nama i mi kao da tek sada u tišini srca, spoznajemo dubinu tvojih toplih riječi.

Stoga kao župna zajednica osjećamo potrebu izreći riječi zahvale nebeskom Ocu na daru tvoje kratke prisutnosti među nama.

Neka ti dobri Otac udijeli vječni mir!

Tvoji Prugovljani

Neodržani govor vjernika župa: Ričice, Sveti Rok i Lovinac

Oče nadbiskupe, dragi svećenici, rodbino, redovnice, braćo i sestre!

Opraštamo se od našeg fra Ivana Savića u ime župljana njegovih bivših župa: Ričice, Sveti Rok i Lovinac, gdje je bio svećenik pola svog svećeničkog vijeka.

Kad su neki dan zvona s naših tornjeva raznosila tužnu vijest da je bivši župnik fra Ivan Savić umro, župljani su govorili kako je umro naš dobri i vrijedni fra Ivan. Bog mu dao vječni pokoj. Uistinu je bio dobar i vrijedan svećenik, a nadasve čovjek. Te atribute zaslužio je svojim radom i životom u župama na podnožju brda velebitskog Sinaja.

Iako mu je često puta bila glava u torbi, ostao je cijelog rata sa svojim narodom, sjećajući se Kristovih riječi da dobri pastir ne napušta svoga stada, a najamnik kada vidi pogibelj bježi i ostavlja povjereno mu stado.

Predstavimo si samo ono strašno doba rata. Baš u zlim danima bolje vidimo nego u dobrima, kolika je ljubav prema Bogu i bližnjemu, prava vjernost i dobrota, velikodušnost, kao i moralna slabost, beskarakternost kao i čvrst

karakter. Vjernost i podlost nikad ne dolaze do izražaja kao u vrijeme nevolje. I upravo poradi njegova boravka s narodom za vrijeme i poslije rata pokazala se njegova ljudska i svećenička veličina, tako da je on najpoznatiji župnik u Lici, legendarni župnik koji je najviše napravio za vjeru i narod. Njegov boravak s narodom kroz rat, kao i mogućnost toga boravka, pokazuje kako je bio iznad svake politike i izvan svih politika, imajući pred očima Boga i narod, i to ne ovaj ili onaj narod, nego čovjeka kao čovjeka. Baš zbog toga je uspio ostati živ na ovoj vjetrometini i učiniti mnogo dobra.

Između stvari koje čuvaju vjeru južnog dijela Like, jedan je potporanj i pokojni fra Ivan, sa svojim samoprijegornim i misionarskim životom. Bio je na periferiji nadbiskupije u teškom vremenu za crkvu, ali zato nije ostao na periferiji životnog entuzijazma.

Mnogo je truda učinio materijalno radeći u župi na svim crkvama za koje je bio zadužen. I dokle god budu postojale crkve južnog dijela Like živjet će i ime našega dragoga fra Ivana. U ovom opraštanju pokušali smo naći i pronaći odgovarajuće izraze kojima bi ocrnali tvoj lik, ali bojimo se, boje za tvoj portret nismo otkrili. Otkrio si ih ti sam. To je zaključak svih nazočnih koji nisu mogli ne doći, ispratiti i oprostiti se od svog župnika, a za mnoge i učitelja. Dragi naš fra Ivane, hvala ti u ime svih župljana župa Sveti Rok, Lovinac i Ričice. Tvojoj rodbini i provinciji kojoj si pripadao naša iskrena sućut i sažaljenje. Bog kojem si vjerno služio neka ti bude plaća i nagrada. Neka ti je laka hrvatska gruda.

† fra *Josip (Ante) Soldo*

Br. 01-581/05.

Split, 02. rujna 2005.

Predmet: *Molitva za pok. fra Josipa (Antu) Soldu*

Braća koja nisu obavila molitve i slavila misu za pok. fra Josipa (Antu) Soldu, neka to učine što prije kako propisuju Statuti Provincije: braća svećenici po jednu sv. Misu, a braća klerici i neklerici križni put.

U nekrologiju pojedinih samostana neka se upiše na dan 31. kolovoza 2005. godine:

Fra Josip (Ante) Soldo rodio se 29. lipnja 1922. u Splitu. U novicijat stupio 29. srpnja 1939. na Visovcu. Svečane zavjete položio 31. srpnja 1943. u Makarskoj.

Od 1946. godine obnašao je razne provincijske službe: od 1961. do 1964. službu tajnika provincije, a od 1964. do 1967. službu definitora. Bio je dugogodišnji profesor povijesti, povijesti umjetnosti i crkvene glazbe na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Sinju. Kao vrsni solist (tenor) imao je više zapaženih nastupa.

Preminuo je u franjevačkom samostanu Gospe Karmelske u Omišu, 31. kolovoza 2005. godine; pokopan u samostansku grobnicu u Sinju, 02. rujna 2005.

Oproštajni govor o. provincijala fra Željka Tolića

Navest ću antologijske riječi jednog našeg pjesnika (Jure Franičević – Pločar) koje je ispjevao u povodu smrti dragog prijatelja:

Kad umire čovjek
zemlja postaje teža
i dublja
za jednu ranu
crnja za jednu jamu
i jedan zakucan kovčeg.

Kad umire čovjek
svijet bi morao stati
i zadržati
težinom tuge
dubinom bola
u šutnji koja bi rastvorila vrata mrtvačnice
i podignula ploče grobova
kao umorne kapke iza besane noći.

Kad umire čovjek,
umire dio svijeta
i zemlja postaje teža
iskusnija i ljudskija
i veća za jednu ranu
i dublja za jednu jamu.

Mnogopoštovani o. provincijale fra Bernardine, braćo franjevci i svećenici, rodbino i prijatelji pokojnoga fra Joze, draga braćo i sestre!

Naša Provincija danas uistinu postaje veća za jednu ranu, a hrvatska zemlja veća za jednu raku i u njoj jedan zakucan kovčeg.

Iako nije došla sasvim neočekivano, jer ju je najavljivala bolest u njegovoj poznoj životnoj dobi, smrt fra Josipa Solde pogodila je sve koji su ga poznavali, rastužila je sve koji su s njim bratski drugovali i barem jednu ljudsku riječ s njim izmijenili.

Da, uistinu pogodila i rastužila! Jer fra Josip bijaše uzoran redovnik i svećenik, vrsni pedagog i znanstvenik; bijaše čovjek vrlo široke kulture. Jer bijaše čovjek koji je disao dobrotom, pravi i otmjeni gospodin, čovjek koji je imao dostojanstvo jer je pazio i priznavao dostojanstvo drugih.

Rodio se u Splitu 29. lipnja 1922. godine. Nakon svršene pučke škole prošao je kroz sva franjevačka učilišta (Sinj, Visovac, Makarska, Zagreb) u pripremanju za redovničku i svećeničku službu. Zaređen je za svećenika u Splitu 24. III. 1946. godine gdje je već sutradan u crkvi Gospe od Zdravlja na Dobrom proslavio i svoju Mladu misu. Kao orguljaš i nastavnik djelovao je najprije ovdje u Sinju od 1946. do 1952.

Kao dobra i darovita mlada redovnika poglavari Provincije uputili su ga na *Filozofski fakultet* u Zagrebu gdje se od 1952. do 1958. godine spremao za gimnazijskog profesora povijesti i glazbe. Nakon završenog studija fra Jozo je kao darovit predavač stjecao poštovanje svojih đaka i redovničke braće koji su s njim dijelili teškoće i odgovornost za rad zavoda u kojemu se odgajala budućnost Provincije: najprije u Zagrebu do 1962., a zatim u Sinju gdje će uz kraći prekid (od 1972. do 1974. –Makarska – gdje je bio prof. crkvene glazbe), izgarati kao profesor povijesti i povijesti umjetnosti sve do umirovljenja 1995. godine.

Zasluzeno umirovljenje nije ga umirilo. Pisaći stroj u njegovoj sobi stalno je kucao. Ostao je u Sinju radeći za dobro Crkve i društva, sve do prošle godine kada je kao rekonvalescent premješten u naš samostan u Omišu, gdje je evo i dogorio prekjučer u 84. godini života.

Uz profesorski rad obavljao je i druge odgovorne dužnosti u Provinciji: bio je tajnik i definator Provincije, bibliotekar i arhivist Provincije, član više provincijskih vijeća, urednik zbornika "Kačić", ravnatelj muzeja, ravnatelj sjemeništa itd. Ogromni autoritet koji je stekao nije počivao na strahu nego na poštovanju prema njegovom znanju, pravičnosti i umjerenosti. Pored nastavne, znanstvene i stručne djelatnosti, uz svećeničku zauzetost oko ispovijedanja i propovijedanja, fra Jozo se bavio umjetnošću i glazbom. Glazbeno darovit i veoma ugodna glasa kao vrsni solist sudjelovao je na brojnim glazbenim večerima, priredbama i koncertima.

Ispunio je život baveći se znanstvenim radom iz područja nacionalne povijesti i njoj srodnih disciplina o čemu je objavio i nekoliko vrijednih i priznatih knjiga.

Posebno je zaslužan za proučavanje povijesti *Sinjske krajine* o čemu je objavio dvije pozamašne knjige. Veliki broj njegovih znanstvenih, popularnih članaka i recenzija razasut je po raznim zbornicima, časopisima, glasilima i novinama.

Njegovi povijesni radovi otkrivaju znanstvenika i zaista integralnu ličnost široke kulture, solidana znanja, objektivna pristupa i bogate erudicije.

U svom iznimno bogatom radu fra Jozo se posebno žrtvovao u radu *Ogranka Matice hrvatske u Sinju*. Okupljao je Članstvo na skupove, dovodio ugledne predavače, pokrenuo je i uređivao glasilo *Cetinska vrila*. Mnogo je fra Jozo učinio za grad Sinj i njegovu promociju na društvenom i kulturnom planu; Sinj to ne može zaboraviti i zbog toga će ga uvijek pamtiti i rado spominjati.

Za svoj dugogodišnji pedagoški, kulturni i znanstveni rad *Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske* dodijelilo mu je 1995. godine državnu nagradu "Ivan Filipović", a 1966. predsjednik Franjo Tuđman odlikovao ga je odličjem *Reda Danice Ilirske s likom Marka Marulića*.

Njegovim marom i životvornim elanom, njegovom mudrošću i tolerancijom odisala je Franjevačka gimnazija i samostan u Sinju, iako nije bio uvijek dovoljno shvaćen.

Priveo je kraju svoj životni opus. I evo došlo je vrijeme da nađe svoj smiraj u gradu kojem je sve dao i poklonio.

Nama, koji smo ga poznavali, ostat će poticaj i zahvala što je svoje djelo i svoj život podijelio s nama. Mnoge je generacije odgojio i vjerujem da će mu zbog toga mnogi biti i zahvalni,

Profesore, hvala ti, za moralnu i intelektualnu odgovornost prema Crkvi, Provinciji, narodu i kulturi.

U ime Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja izražavam iskrenu sućut rodbini našega fra Josipa kao i svima onima koji se zbog njegova odlaska osjećaju tužni i osiromašeni.

Oproštajni govor fra Bernardina Škunce, provincijala Franjevačke provincije Sv. Jeronima sa sjedištem u Zadru

Dragi brate provincijale, fra Željko, draga braćo Provincije Presvetoga Otkupitelja, draga rodbino pokojnikova, dragi vjernici i građani Sinja i sinjske krajine!

Drago mi je da u ime provincije Sv. Jeronima i zadarskoga samostana, ali i kao prijatelj umrloga nam fra Joze, mogu pred vama, a zacijelo i s vama, izreći HVALU SVEVIŠNJEMU, OCU GOSPODINA NAŠEGA ISUSA KRISTA I NAŠEMU OCU, za životni put i životno djelo našega fra Joze. Otišao je s naših fizičkih očiju, otišao je u ruke Vječnoga Oca, a pred nama i u nama ostaje snažni i prepoznatljivi DOBAR TRAG ...

Zato, Svevišnjemu hvala za trag dobroga fratra fra Joze, za jednostavnost i poniznost u življenju poziva po duhu Evanđelja i sv. Franje ...

Svevišnjemu hvala za ozbiljnost u shvaćanju životnoga poslanja, u brojnim propovjedničkim nastupima, za dugogodišnji profesorski rad, ...

Svevišnjemu hvala za ljubav i mar prema našoj hrvatskoj kulturnoj baštini, što je očitovao ne samo prema sirijskom kraju, nego i znatno šire, u vrijednim brojnim publikacijama i knjigama.

Svevišnjemu hvala za fra Jozine slavopoje Svevišnjemu, Blaženoj Gospi i sv. Franji u čast, posvuda u Hrvata, u Domovini i u inozemstvu, mnogo puta i u crkvi sv. Frane u Zadru.

Blažen je čovjek koji u svjetlu Svevišnjega, u duhu Evanđelja Gospodina našega Isusa Krista i u milosti Duha Svetoga za sobom ostavi DOBAR TRAG. Radosni smo, dragi fra Jozo, da svojoj Provinciji i svima nama trajno ostaješ DOBAR TRAG!

Do viđenja u vječnom svjetlu VJEČNOGA JERUZALEMA!

Oproštajni govor fra Stipe Šušnjare, omiškog gvardijana

Mnogopoštovani oci provincijali, braćo svećenici, rodbino i prijatelji našeg pokojnika, dragi vjernici...

Posljednju godinu zemaljskog života fra Josip je živio u samostanu Gospe od Karmela u Omišu. Kad se, zbog zdravstvenog stanja, odvojio od radnog stola i samostanske biblioteke, uprava Provincije smatrala je da će mu život u našem samostanu u Omišu pružiti istinski mir i zasluženi odmor. No, do tog mira došao je kroz izvjesno vrijeme prilagođavanja u novom prostoru i novoj sredini.

Fra Josipov život u Omišu mogli bi opisati stihovima jednog haiku pjesnika: *“Umoran, na putu, a moji snovi lutaju usahlim poljima”*. Oči su mu postale umorne za čitanje, a ruka za pisanje, a on je – neumorno hodajući samostanskim hodnicima – proživljavao i–promišljao; predavanja koja je održao; povijesne članke koje je napisao; znanstvene skupove, kojima je prisustvovao; duhovne misli iz bogate ostavštine Dušana Žanka, koje su ga prožimale; školske sate i kazališne komade koje je s učenicima spremao...

Fra Josip je, do posljednjeg daha, sačuvao ljudsku obzirnost i franjevačku jednostavnost... Kada mu je bilo najteže znao je reći: “uvijek sam slušao starješine... nikada nisam ništa imao, vršio sam svoje redovničke zavjete...” Uistinu, do smrti je bio obazriv i poslušan, kao dijete. Materijalnih dobara nije imao, a njegova pisana riječ ostat će kao naše bogatstvo...

Dan prije smrti upitao sam ga želi li se ispovjediti i primiti bolesničko pomazanje. Neobičnim mirom, mirom za kojim čovjek čezne čitava života, odgovorio je potvrdno. Iako nam njegovo zdravstveno stanje nije djelovalo zabrinjavajuće, izgleda daje on bio svjestan kraja ovozemaljskom hodu. Kod podjele bolesničkom pomazanja, s njim i za njega molili su svi članovi naše samostanske obitelji.

U predvečerje 31. kolovoza njegov se život počeo gasiti i ugasio se u 19 sati, kao svijeća kojoj je ponestalo ulja. Vjerujem da ga je u tom času obasjalo vječno nebesko svjetlo.

U ime braće fratara u Omišu izražavam iskrenu sućut njegovim sestrama, rodbini i prijateljima.

Zahvaljujem za svu pažnju i skrb iskazanu prema našem pokojniku: časnim sestrama i gospođi Mariji Pešić, posebno s. Fabijani, te dr. Anti Šurlin kao i osoblju Doma zdravlja u Omišu.

Hvala svima od Zagreba, Splita do Sinja, svima od sinjskog gvardijana fra Zorana do gradonačelnika Nikole Tomaševića, koji su svojim posjetima i pozivima iskazali privrženost prema pokojnom fra Josipu. Posebno hvala dr. Nevenu Strukanu koji je istinskim prijateljskim osjećajem pratio fra Josipa i vrlo često ga posjećivao...

Na kraju, opraštamo se od tebe brate fra Josipe, s vjerom i nadom, da je Gospodin – komu si vjerno služio svojim svećeničkim i redovničkim poslanjem – nagradio tvoj život i rad i primio te u Kraljevstvo nebesko, u zajedništvo s našom nebeskom majkom Marijom i svima svetima. Počivaj u miru Božjem.

Oproštaj fra Nedjeljka Jukića, ravnatelja Franjevačke klasične gimnazije u Sinju

Kad se čovjek mora odazvati neotklonjivu pozivu smrti, jedino čime se valjano može oboružati jesu njegova dobra djela. Kad pred nebeskog Gospodara života i smrti dolazi njegov sluga koji mu je služio u redovničkom i svećeničkom zvanju, i pri tome može pred Njim razastrijeti obilje dobrih plodova, kao što to može pokojni prof. fra Josip Soldo, onda preda Nj stupa čovjek s punim tobolem blaga.

Glavna služba pok. fra Joze, a tako su ga zvali njegova subraća, kolege profesori i učenici, bila je ona profesorska i odgajateljska. Iz nje su se razgranali i rascvjetali mnogovrsni njegovi pothvati pa govoriti o njemu kao profesoru znači ujedno morati ih barem sažeto spomenuti, makar kao dopunu, pa i moguće djelomično ponavljanje, onoga što je ovdje već rečeno. Jer konkretan čovjek jesu njegova djela, a u trenutku ovozemaljskog rastanka zahvalnost se očituje u spominjanju i pamćenju tih djela.

Na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji prof. fra Josip Soldo predavao je pune 43 godine. Započeo je najprije kao netom zaređen svećenik 1946. u dijelu gimnazije koji je silom teških poratnih neprilika morao raditi u samostanu u Makarskoj. Ubrzo ga je, kako sam reče, provincijal fra Petar Grabić poslao u Sinj "da u sjemeništu organizira društveni život". Obdaren smislom za glazbu i općenito razumijevanjem umjetosti, osim nastavnog rada (a predavao je u početku crtanje, pjevanje i sviranje te vjeronauk) fra Jozo je tada započeo ono što će na osobit način obilježiti njegov pedagoški rad i po čemu će ga pamtiti naraštaji njegovih učenika: s njima je, naime, pripremao i uvježbavao različite priredbe satkane od igrokaza, recitacija i glazbenih točaka. I radio je to s punom predanošću i ozbiljnošću čitava svoga profesorskog vijeka, pa i nakon umirovljenja, sve do unatrag nekoliko godina. Osim razvijanjem potrebe za lijepim fra Jozo se u tome vodio, kako sam reče, još jednim praktičnim ciljem: budućim svećenicima nužno je da se oslobode i naviknu javno nastupati kao predvoditelji zajednice u bogoslužju i u drugim prigodama. Mi koji smo s njime prošli tu poduku znamo koliko je u tome bio uspješan i koliko smo se time okoristili.

Za potrebe gimnazije poslan je 1952. godine da studira povijest na Sveučilištu u Zagrebu. Nakon završena studija započeo je 1957. godine predavati povijest i povijest umjetnosti (a povremeno i neke druge predmete, od kojih najčešće glazbeni odgoj) najprije u dijelu gimnazije koji je radio u franjevačkom samostanu Gospe Lurdske u Zagrebu, a kad je gimnazija 1962. opet objedinjena u Sinju, nastavio je do umirovljenja 1995. godine. U profesorskom radu, predajući povijest, fra Jozo je često nastojao kod učenika razvijati kritičko promišljanje, pokazujući im katkad i na iznenađujući način da je neke događaje moguće tumačiti i drukčije, drukčije od ustaljenih stereotipa ili im ukazujući na okolnosti koje se često previdaju u vrednovanju tih događaja. A u vrijeme kad je u službenim udžbenicima povijesti razdoblje hrvatskih narodnih vladara bilo površno i nedostatno obrađeno fra Jozo je za svoje učenike o tom povijesnom razdoblju sastavio poseban priručnik koji su sami učenici s oduševljenjem prepisivali.

Uz profesorski rad neumorno je istraživao arhive i pisao pa njegova pisana ostavština broji oko 300 bibliografskih jedinica, u rasponu od popularnih

članaka za najširu čitalačku publiku do izvornih znanstvenih radova. Ako bismo iz toga htjeli istaknuti najvažnije, trebali bismo spomenuti ovo:

Znanstvenim i stručnim radovima sudjelovao je u oko 40 prigodnih zbornika i monografskih izdanja. Sam je napisao ili priredio 20-ak većih ili manjih monografija i vodiča o Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja, njezinim samostanima i župama koje su joj povjerene te stručnih i popularnih izdanja o temama iz nacionalne i crkvene povijesti. Znanstvene studije i stručni radovi objavljuvani su mu u 15-ak uglednih časopisa i periodičnih nizova, među kojima posebno treba istaknuti izdanja HAZU. Pisao je natuknice za Hrvatski biografski leksikon. Iz povijesti Sinja i Cetinske krajine obradio je niz tema koje su objedinjene u dvije knjige pod naslovom "Sinjska krajina u 17. i 18. stoljeću". Područje njegova znanstvenog interesa kao povjesničara bila su prvenstveno gospodarstveno-društvena pitanja u Dalmaciji od 18. do 20. stoljeća. Monografski je također obradio niz franjevacu iz doba narodnog preporoda, a ogledao se i u području povijesti umjetnosti i muzikologije.

Fra Jozo je bio iznimno glazbeno nadaren. Njegove pjevačke sposobnosti lirskog tenora i interes za glazbu povezali su ga s vrhunskim glazbenim umjetnicima kojima je ostvario duboke prijateljske veze. Od mnogih spominjem samo skladatelje Borisa Papandopula i Anđelka Klobučara koji su za njega skladali posebna djela. Vrhunac fra Jozinih pjevačkih ostvarenja nesumnjivo je uloga evanđelista u Papandopulovu oratoriju "Muka Gospodina našega Isukrsta", zahtjevna i njemu prilagođena pjevačka rola koja se izvodi *a capela* u više modaliteta, a s kojom je nastupio na Splitskom ljetu i Dubrovačkim ljetnim igrama i koja je kasnije snimljena i utisnuta u gramofonsku ploču. U HNK-u u Splitu pjevao je Lukačićeve motete i neke druge skladbe. Kasnije je fra Jozo snimio i posebnu audio kasetu sakralih napjeva koja je, ipak, došla malo prekasno.

Smisao i interes za likovnu umjetnost povezao ga je s nizom umjetnika i povjesničara umjetnosti. I tu se ostvarila suradnja i brojna duboka i iskrena prijateljstva (kao iskaz osobite naklonosti kipar Kazimir Hraste njegov je portret utisnuo u brončanu medalju). U okviru franjevačke provincije kojoj je pripadao fra Jozo je doživljavao kao *arbiter* kad je riječ o umjetnosti, *arbiter* koji je često pitan za savjet, ali, nažalost, ne uvijek i dovoljno slušan.

Još se po jednome bio poznat. Obraćali su mu se mnogi za pomoć: od učenika koji su tražili lektirne naslove i literaturu za maturalni rad, studenata koji su tražili materijale za seminarske i diplomske radove, znanstvenih početnika i dokazanih znanstvenika koji su tražili savjete u predmetima kojima su se trenutno bavili. Svima je bio na usluzi, a mogao je to samo širinom svoga

znanja i ljudskom spremašću da pomogne. Jedino, kad je unatrag nekoliko godina osjetio da se više ne može sasvim pouzdati u svoje pamćenje, znao je biti ponešto uznemiren kad bi mu se tko najavio jer se bojao da neće moći ispuniti očekivanje.

Zbog svega navedenoga stekao je širok krug iskrenih prijatelja, štovalaca i poznanika, osobito među ljudima od knjige, među kulturnim djelatnicima i umjetnicima. Mnogi su pitali za nj. Neki studenti Zagrebačkog sveučiliša posvjedočit će kako su se za njegovo zdravlje i trenutni rad iskreno raspitivali mnogi profesori, kako oni bliski mu po stručnim i svjetonazornim pogledima, tako i oni drugi, što govori o poštovanju koje su prema njemu gajili.

Sve to fra Jozo je ostvario uvijek i beziznimo vjeran svojoj redovničkoj zajednici i svome svećeničko-redovničkom zvanju. Nikakve ponude, a bilo ih je, nisu mogle dovesti u pitanje njegov duhovni poziv. Ništa nije moglo doći ispred potreba redovničke zajednice kojoj je pripadao. Prirođenom otmjenošću, sonormim glasom i intelektualnim kompetencijama trenutno je ostavljao dubok dojam na ljude i nije sebi dopuštao da se ispod svoga ljudskog i redovničkog dostojanstva spusti ni riječju ni gestom. Uspio je ostvariti sintezu između svećeničko-redovničkog poziva, profesorsko-pedagoškog i znanstvenog rada i ujedno se s uspjehom okušati u područjima koja se po svojoj naravi i danas, a ranije je to bilo još i više, doživljavaju kao izrazito svjetovna. I pri tome nikada nije kompromitirao svoj duhovni poziv. Bio je skroman i siromašan redovnik koji nije imao gotovo ništa osim knjiga i najnužnijih sredstava za profesorski rad. A ako je dobio kakav novčani dar, upotrijebio ga je da bi nabavio knjige za knjižnicu ili nešto za samostansku zbirku. Znali su to njegovi najbliži prijatelji i znali su o tome voditi računa. Njegovu veličinu i zasluge prepoznali su i oni koji su ga predložili i dodijelili mu nagradu Grada Sinja za životno djelo, nagradu "Ivan Filipović" za postignuća u prosvjeti, županijsku nagradu i odlikovanje kojemu je dodijelio predsjednik Tuđman.

Fra Jozinom smrću odlazi osoba koja je bila intelektualni biljeg kako gimnazije i samostana, tako i čitava Sinja i njegove krajine, mjesta i kraja kojemu je darovao sav svoj radni vijek, a isto tako i Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja u cjelini. Odlazi zadnji član profesorskog gremija koji je iznio Franjevačku klasičnu gimnaziju u njezinim najtežim vremenima, u poratno vrijeme raspršenosti i pokušaja njezina zatiranja. Odlazi profesor čiji se radni vijek podudara s vremenom u kojem je gimnazija prešla put od gotova utrućuća do sretna uplovljenja u željkovane okolnosti slobodne Hrvatske. Odlazi profesor koji je množinom svojih interesa i uspjeha upravo sažetak Gimnazijina stoljeća i pol dugog nastojanja i uspjeha na prosvjetnom, kulturnom i znanstvenom polju i koji bez ikakve dvojbe spada u samu elitu

onih koje je Gimnazija iznjedrila. Odlazi naš profesor kojemu smo se do nedavno divili kako zbog svježine izgleda, tako i zbog iznimne intelektualne i radne kondicije.

Odlazi u vječnost svome Bogu za kojega je radio i živio, a mi ostajemo u zahvalnosti za sve ono čime nas je obdario dok je ostvarivao sebe.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Oproštajni govor dr. Nevena Strukana

Dragi naš fra Jozo, tužni zbore!

Zapala me teška dužnost da se u ime Vaših prijatelja i Ogranka Matice hrvatske Sinj oprostim od Vas.

Sudbina je htjela da veliki dio mog života prođe u neposrednom dodiru sa fra Jozom Soldom. Naše je prijateljstvo duga vijeka. Datira od jedne jesenske večeri krajem četrdesetih, kada je na satu vjeronauka zamijenio fra Luju Šušnjaru i traje do današnjih dana. To prijateljstvo je trajno, čvrsto i čisto, bez uskih interesa sa bilo koje strane. Fra Jozo je imao brojne znance i prijatelje diljem Domovine, poglavito u kulturnim institucijama, vrata koja su mu bila uvijek otvorena. Dobrodošao je u Akademiju, Sveučilište, Institute za povijest, glazbu i Leksikografski zavod i drugo. Prijateljevaio je sa brojnim našim najpoznatijim umjetnicima. Spomenut ću samo neke od Borisa Papandopula do Ive Dulčića, Kaže Hraste, Sikirice, Jakelića, Klobučara, Stipišića, Tomislava Ladana i druge. Kulturni radnici Splita, Zadra i Zagreba veselili su se susretu sa fra Jozom.

Fra Jozo je bio *spiritus movens* našeg Ogranka od njegovog osnivanja 1971., preko obnoviteljske Skupštine 1990., do njegova povlačenja prije godinu i pol dana.

Pokojnik je dao pečat i obilježje Ogranku Matice hrvatske Sinj. Aktivnosti i uspjeh Ogranka najvećim dijelom su njegovo djelo, to mogu slobodno reći da je bio stožina oko koje se u Matici sve okretalo. Njegov samoprijegoran rad prepoznat je i u Središnjici Matice hrvatske u Zagrebu, što potvrđuju brojne nagrade i diplome. Fra Jozo je nagrađen Brončanom plaketom Matice za organizaciju Simpozija o Milanu Begoviću i njegovu djelu, sa dvije srebrene Povelje za knjigu Sinjska krajina u 17. i 18. stoljeću te zlatnom Poveljom za dugogodišnji i uspješan rad na ostvarivanju programa Matice hrvatske.

Iako rođen u Splitu, skoro cijeli život je proveo u Sinju, kojem je posvetio najveći dio svog opsežnog znanstvenog rada, čime je zauvijek zadužio Sinj i Cetinjsku krajinu. Dobitnik je nagrade Grada Sinja za životno djelo.

Umro je najveći živući Sinjanin, najsinjskiji građanin našega grada.

Opće je poznato da je pokojnik bio obdaren mnogim talentima. Bio je uzor svećenik i redovnik, povjesničar, povjesničar umjetnosti, arhivist i knjižničar, glazbenik i solo pjevač, muzikolog i voditelj zbora, pedagog i profesor koji je cijeli svoj život hodaio uspravno, ispunjen vjerom u Boga i ljubavlju za svoj Hrvatski narod i koji nije nikada iznevjerio sebe, ni svoj poziv, naš grad i narod kojem pripada.

Marljiv, radeći cijeli život rezultate rada nesebično je dijelio sa braćom ljudima, Katoličkom crkvom, franjevačkim redom i domovinom Hrvatskom koju je neizmjereno ljubio.

«Jedan po jedan odlaze gospodari» pisao je Ivo Vojnović. Danas odlazi jedan «KUD SE ZA VAZDA GRE» s koji se evo opraštamo i njegovo tijelo predajemo zemlji Hrvatskoj.

Zbogom prijatelju i učitelju. Vi zapravo niste umrli, budući da onaj tko živi u svijesti drugih ne umire. On se naprosto pretače u život s koljena na koljeno.

Dragi fra Jozo hvala Vam za sve što ste učinili za nas, a neka Vam dragi Bog bude nagrada u vječnosti. Počivao u miru Božjem.

Oproštajni govor fra Zorana Kutleše, sinjskog gvardijana

Svima nam je poznato da je pok. fra Josip uglavnom svoj redovnički i svećenički život proživio ovdje u našem sinjskom samostanu pod okriljem Čudotvorne Gospe Sinjske. Obavijajući razne službe kako u samostanu tako i u svetištu (samostanski knjižničar, kustos samostanske zbirke, zborovođa u svetištu, propovjednik, ispovjednik...).

Ostavio je pečat svoga rada i djelovanja koji će generacije pamtiti. Trebamo svakako istaknuti da je i pisanom riječju pronio slavu naše nebeske zaštitnice, Gospe Sinjske. U ono doba kad su razne ideologije zabranjivali katolički tisak u našoj Domovini, fra Josip se zalagao da se na tom polju nešto poduzme. Kad je Provincija pred Božić 1962. pokrenula list «Marija», fra Josip je redoviti suradnik. A za 250. obljetnicu velike Gospine pobjede pod Sinjem, predložio je Upravi provincije da se uz hodočašća i središnju proslavu na Veliku Gospu koju je predvodio kardinal Franjo Šeper i pisanom riječju obilježi taj veliki jubilej.

Stoga je kao urednik s fra Jerkom Šetkom objavio Sinjsku spomenicu 1715.–1965. u kojoj je na gotovo 300 str. obrađena povijest Svetišta. I kad je ponovno pokrenuto glasilo svetišta «Gospa Sinjska» 1974. fra Josip je bio redoviti suradnik. U prigodi 300. obljetnice dolaska Gospine slike u Sinj napisao je povijest Svetišta pod naslovom Zlato na grudima Majke.

Dugi niz godina pjevao je, u predvečerje blagdane Velike Gospe, Pohvale Čudotvornoj Gospi Sinjskoj, za koje je tekst sam napisao. Kao knjižničar i kustos samostanskog muzeja uložio je mnogo truda, čuvajući i popisujući to kulturno blago našega samostana.

Organizirao je razne priredbe u našem Svetištu, kako s raznim umjetnicima tako i sa sjemeništarcima. Kao svećenik često je ispovijedao i propovijedao u Svetištu. I kad je bolest činila svoj znao je nositi napisano Odrješenje kako bi bio od pomoći za ispovijedanje, posebno za velike blagdane.

Mi fratri koji smo s njime živjeli doživljavali smo ga kao čovjeka reda i rada, onoga koji želi iskoristiti sposobnosti koje mu je Bog dao. Nadam se da je mogao reći, pred svoju smrt sa sv. Pavlom: Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao. Ostao mi je vijenac pravednosti koji će mi u onaj dan dati Gospodin pravedni sudac.

U ime samostana ja mu zahvaljujem na svemu dobrom koje je učinio za naš samostan i svetište, a dobri Bog i Majka od Milosti, Gospa Sinjska, čiju je slavu pronosio, bili mu nagrada.

Neodržani govor fra Andrije Nikića, župnika u Klobuku

Oče nadbiskupe, mnogopoštovani oče Provincijale, draga braćo svećenici, rodbino i prijatelji.

Kao učenik dičnog učitelja povijesti prof. fra Josipa Solde želim uputiti nekoliko riječi na rastanku sa znamenitim profesorom i piscem kapitalnih djela i studija slavne Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja.

Fra Josipa sam susreo u Zagrebu 1960. godine. Bio mi je dvije godine profesor povijesti i jednog ljeta odgojitelj za vrijeme praznika u Karinu. U Karinu sam mu bio pomoćnik pri sređivanju arhivskih spisa, a u školi asistent. Tu mi je pokazao ljubav prema Kronikama i drevnim spisima, a u školi ljubav prema istini o hrvatskom narodu i Crkvi. Uz školske udžbenike on nas je poučavao i o onome što se u tadašnjim udžbenicima nije nalazilo. Redovito bi nam diktirao pojedine lekcije, a mi smo ih učili. Uslijedilo je ispitivanje i ocjenjivanje. Neočekivano, ali istinito, mene prof. fra Josip Soldo nije puno ispitivao, ali me je uvijek ocjenjivao s najvišom ocjenom. Tako je to počelo onoga časa kad je pred cijelim razredom izjavio: "Kad nitko od vas u razredu ne zna odgovoriti na postavljeno pitanje, ja znam da fra Andrija i to zna." Uz redovito učenje, on je meni davao monografije iz povijesti umjetnosti i tražio da priprelim prikaze tih knjiga.

Prof. fra Josip Soldo je bio pravi most koji je gotovo premostio našu prošlost od dolaska Hrvata do naše suvremenosti. Bio je stručnjak ne samo za

povijest Cetinske krajine i Franjevačke provincije nego i povijesti franjevacu među hrvatskim narodom i povijesti hrvatskog naroda na širem području Balkana.

Kao dječak ušao je u treće desetljeće dvadesetoga stoljeća, te se provlačio kroz hodnike zamršenog minulog stoljeća i prve godine 21. stoljeća. Kao da je Providnost htjela da fra Josip prenosi duh i poruke velikana iz naše prošlosti za našu sadašnjost i budućnost. Bio je to vrijedan profesor, svećenik i pjevač, koji je proživio sa svojim narodom scile i haribde krvavog Drugog svjetskog i Obrambenog rata. Ostao je živ i doživio slobodu hrvatskog naroda u Republici Hrvatskoj!

Nadalje, fra Josip je volio Cetinsku krajinu, svoj Sinj i svoje zvanje, osjećao se sretan tu, na toj grudi i među svojim. Uistinu, tako je bilo. To sam osjećao za vrijeme naših susreta i razmjene objavljenih studija i knjiga. Bio je sličan hrvatskom puku našeg povijesnog Sinja i Gospe Sinjske koja je povezala Ramu sa Sinjem, ali u svoj Kamičak i krš zaljubljen i na njemu sretan.

Prof. fra Josip Soldo je bio svećenik velike ljubavi prema svom narodu, katoličkom puku i franjevačkim đacima. Na njemu se pokazalo da prava ljubav ne može ostarjeti. Tako je prof. fra Josip Soldo bio ne samo blagoslov Franjevačkoj gimnaziji i našoj Crkvi, nego i hrvatskom narodu.

Uvjeren sam da je i fra Josip učinio sve što je mogao da bi njegove oči vidjele i njegove uši čule ono što je Bog pripremio onima koji ga ljube i koji za njega rade.

Rastajem se s dragim profesorom, velikim eruditom prof. fra Josipom Soldom kao njegov učenik, franjevac i kršćanin s tihom molitvom Bogu:

*Brat nam ovaj predragi,
što smiren u snu počiva,
nek' vječni život dobije,
da Tebe može slaviti.*

Gospodin mu za ljubav i žrtvu prema đacima, zahvalnom i vjernom kršćanskom puku, uzvratio obiljem svoje božanske ljubavi. Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

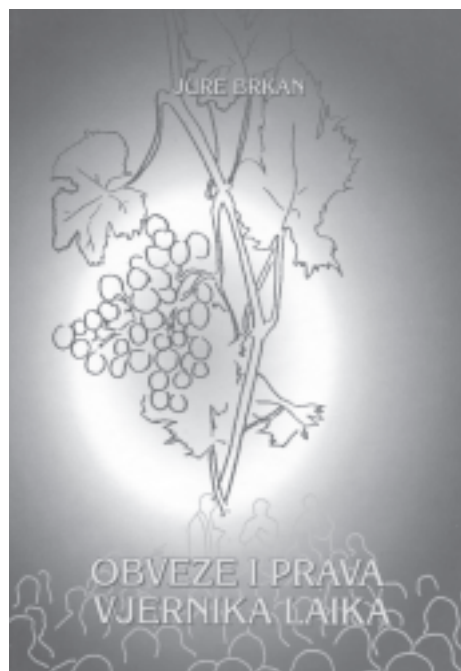
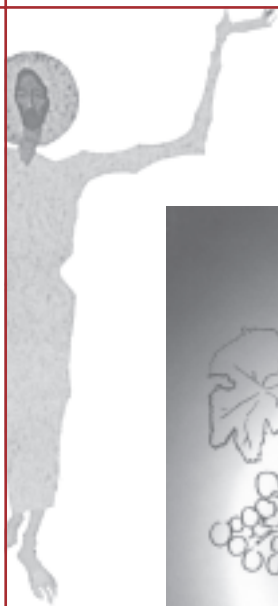
† Tadija Čirko

Dana 31. srpnja 2005. godine u sedamdesetoj godini života blago je preminuo u Gospodinu Tadija Čirko, otac našega fra Petra.

Posljednji ispraćaj obavio se 2. kolovoza t.g. na mjesnom groblju Rašeljke.

Za pok. Tadiju, kao domoljuba i oca, možemo reći da je bio i ostao poput zrna žita što donosi stotruk rod, a svojim zlatnim klasom doziva u pamet i srce da vječno živi tko se grije na suncu Kristove ljubavi i težnje za Domovinom.

Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

Fra Jure Brkan, *Obveze i prava vjernika laika, Služba Božja, Split, 2005.*

Ovo je prva knjiga na hrvatskom jeziku koja crkveno-pravnom metodom obrađuje obveze i prava vjernika laika prema Zakoniku Katoličke Crkve iz 1983.

Autor je najprije naglasio da je ogromna većina vjernika laika u Republici Hrvatskoj i u Katoličkoj Crkvi upravo vjernici laici.

Nakon uvoda autor je knjigu podijelio na tri dijela: vrste vjernika u sadašnjem zakonodavstvu Katoličke Crkve (kan. 204–207); vjernici laici kroz povijest

Crkve; obveze i prava vjernika laika prema zakonodavstvu Katoličke Crkve; na kraju je autor obradio kan. 327–329. koji govore o posebnim odredbama o laičkim udrugama (društva, zajednice, pokreti, neokatekumenski put).

Knjiga je posvećena vjernicima laicima i preporuča se posebno studentima visokih teoloških učilišta kao jedan od nastavnih tekstova.

Fra Gabriel Jurišić i s. Bernardina Crnogorac, *Sveti Lovre đakon i mučenik, Zmijavci, 2005.*

Životopis, Večernja Svečeva blagdana, igrokaz o svecu, prigodni recital s dvjema pjesmama i notama.

Četiri fra Angelicove reprodukcije u boji, druge slike u boji, fini papir, str. 80. Cijena 30 kn.

Narudžbe: Župni ured Zmijavci

Ezio Franceschini (Preveo: fra Anđeo Cvitanović), *Najljepša dolina svijeta – istinite priče*, Teovizija, Zagreb, 2005.

Ova knjiga razvija istraživački duh, potiče na propitivanje osobnog stava prema ljudima, prirodi i svijetu, promičući prijateljstvo i ljubav kao temeljne vrijednosti univerzuma ... Divnim opisima ljepota krajolika razvija se pravilan stav čitatelja prema prirodnim ljepotama i životnom okolišu ... Knjiga donosi ekološke sadržaje koje je moguće ponuditi učenicima svih uzrasta, razvijajući u djeci osjećajni odnos prema ljudskim potrebama i prirodi i nudeći racionalnu analizu i razumijevanje složenosti međuodnosa ...

Knjiga odiše nježnošću, toplinom i brigom za čovjekov okoliš i nije namijenjena samo djeci, nego svima koji imaju srce djeteta i oči za ljude i prirodu ...

prof. Danijela Šutić-Baćilo

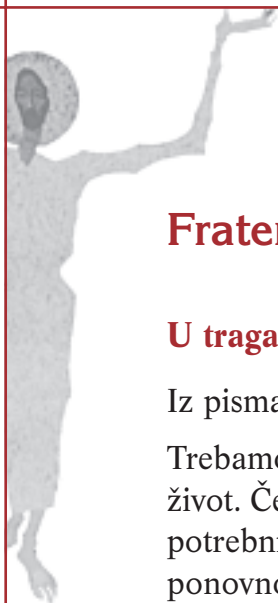

Fra Petar Lubina, *Bogorodici Djevici*, Marija, Split, 2005.

Knjiga *Bogorodici Djevici* je zbirka molitvi Blaženoj Djevici Mariji višestoljetnoga molitvenog iskustva velikana duha, svetaca, crkvenih otaca i bogoslovaca sveopće Crkve. Ove molitve, zajedno s Majkom Gospodinovom, veličaju Boga za sve što je učinio za svoj narod, za svoju «neznatnu službenicu» (Lk 1, 48) i za ono što po njoj čini za kršćane svih vremena.

U zbirku su uvrštene molitve iz prvog tisućljeća kršćanstva, poredane vremenskim slijedom kako su nastajale. Objavljene su manje poznate ili gotovo nepoznate molitve, koje još nisu ugledale svjetlo dana pod hrvatskim nebom.

Narudžbe: «Marija», Trg Gaje Bulata 3, 21 000 Split

Fraternitas - 7/8. 2005

U traganju za životom i istinom

Iz pisma o studiju "Okus riječi" Generalnoga ministra

Trebamo priznati kako se umni rad ne čini posve uključen u naš franjevački život. Često ga se uvažava radi njegove praktične koristi, ali ga se ne smatra potrebnim elementom, naprotiv, ostaje na rubu. Čini mi se kako možemo ponovno razmišljati o franjevačkom uzorku intelektualnoga života, jer s jedne strane franjevački se život može hraniti umnim radom, a s druge osvjetljava ga i podupire. «Što shvaćamo pod pojmom "poziv intelektualca"»?

Pod ovim izrazom razumijevam iznad svega okus traganja za Životom, za Istinom i Dobrom. Usuđujem se reći ovu riječ. Želio bih je izgovoriti ne kao tvrdnju istine koju imamo kako bismo je potom prosljedili drugima, nego radije kao nikad ne prijeđeni put traganja i želje. Traganje za Životom, Istinom i Dobrom, beskrajnim oceanom svjetla, zahtjeva oduševljen te ujedno pozoran i smjeren um jer, budući da očitovanje istine nije nikada izravno, traganje ne može biti nego neprekidna hermeneutika. Ako ne idemo prema istini nego istina na različite načine dolazi k nama, prethodni i prijeki stav kako bismo je prihvatili je otvorenost za slušanje, koje će slijediti nemirno propitivanje. Uvjeren sam kako nam je neodgodivo potreban taj dinamizam, kako se ne bismo zaustavili na neplodnom i umornom ponavljanju već istrošenih riječi i sročidbi i, stoga, kako bismo čuli i susreli čovjeka današnjice u stavu koji se hrani naklonošću i zanimanjem. Vjerujem kako za nas franjevce ne bi trebao biti toliko problem studiranja kako bi se pronašle dodirne točke između Riječi i kulture, već želja za slušanjem i spoznajom (studij) svijeta i čovjeka kako bi se u njemu "prepoznali" «*Kristovi tragovi*» – kako u obliku prisutnosti tako, posebno danas, u odsutnosti – te moći hvaljenja Boga. Ne može li se možda Pjesma stvorova čitati kao izraz franjevačkoga mudronosnoga oblika odlaska svijetu i u svijet? U tom smislu svijet nije izazov za pobjedom, nego prigoda za iskoristiti, *kairos*.

Spram ubrzanja povijesti i suočenja, često napetog i nasilnoga između kulture i religija, nemirni se pitamo kojim je putovima još moguće pronaći te Kristove tragove u svijetu. Suočavamo se s mnogim "znakovima vremena", ne odmah shvatljivima i protumačivima. Često smo prisiljeni zaustaviti se u šutnji koja se ne miri s usudom, ali koja je smjerna i ispunjena istraživanjem. Studij je tada put kojemu je svrha da se ne utrne to traganje. Vježbanje je to čovječnosti i vjere, dijaloga i sučeljavanja s onima koji su različiti od nas, po pameti i po razmatranju najvećega otajstva koje nastanjuje svijet i ljudsku osobu.

Studij je dakle iznad svega «dar» i «traženje Boga», «zahvaljivanje», čin «privođenja» svega Njemu: jednom riječju, put prema svetosti. Sa sv. Bonaventurom govorimo o obvezi «*kako bismo postali dobri*» (ut boni fiamus)». (fra José Rodríguez Carballo, ofm).

MOZAMBIK – Samostalna Kustodija u Mozambiku

Srijeda 14. lipnja 2005. Franjevačka kustodija iz Mozambika, ovisna o provinciji iz Portugala, postala je samostalna Kustodija sv. Klare. Slavlju događaja predsjedao je Generalni ministar u pratnji definitora za Afriku fra Amarala Bernada Amarala. Slavlje se podudarilo s početkom kustodijalnoga kapitula. Zajedno sa svim svečanozavjetovanim franjevcima iz Kustodije, bili su nazočni: provincijalni ministar iz Portugala, fra Isidro Pereira Lamelas zajedno s drugim franjevcima misionarima koji pripadaju istoj provinciji, provincijalni ministar iz Belo Horizonte (Brazil), fra Luciano Brod, provincijalni ministar iz Južne Afrike, fra Vumile Nogemane, i drugi redovnici i svjetovnjaci koji pripadaju franjevačkoj obitelji. Osim njih pribivali su kardinal u miru iz Maputa, Alexandre José Maria dos Santos, OFM, dva biskupa franjevca, članovi Kustodije, fra Adriano Langa i fra Hilario da Cruz Massinga, te nadbiskup iz Beira, grada u kojem se slavio kapitul. Franjevačka je nazočnost u Mozambiku počela prije 107 godina kao djelo portugalskih franjevaca. Danas su u Kustodiji sv. Klare 23 franjevca mozambikanca sa svečanim zavjetima, 11 s privremenim zavjetima i 9 novaka, te 6 franjevaca pridošlih iz drugih provincija Reda. Generalni je ministar pročitao dekret o uspostavi nove jedinice i o imenovanju nove uprave, potom je predsjedao euharistijskom slavlju nakon kojega je slijedila bratska večera.

LITVA – Križ znak i izazov

Uoči svjetskoga dana za očuvanje okoliša, 4. lipnja 2005. Manja braća iz provincije Sv. Kazimira u Litvi postavili su križ na dnu jezera Plateliai, nedaleko od Kretinge. Križ je visok četiri metra, a nalazi se 15 metara ispod vode, na podvodnoj izbočini visokoj oko 30 metara zvanoj Kryziavones (Križevac). Mjesto je poznato zaljubljenicima podvodnoga ronjenja. Tri su franjevca,iskusna ronioca, obavili zadaću: fra Juozapas Marija, fra Ėvaldas i fra Andrius. Veliki je križ, prije nego je postavljen na jezersko dno, blagoslovio fra Benediktas Jurcys, provincijalni ministar. Pothvat, istaknuo je ministar, želi biti poziv i opomena ljudima da poštuju i cijene stvoreno. Osim toga, nastavio je fra Benediktas, ovim djelom želimo podsjetiti na važnost kršćanskoga znaka križa Europu koja se oblikuje zaboravljajući

svoje korijene. Europa bez kršćanskih korijena dovela bi do čudnovatih prilika u kojima se raspelo neće moći izložiti javno, možda će biti dopušteno da ga se ostavi...pod vodom.

Mišljenje javnosti kao i litavska sredstva za priopćavanje povoljno su ocijenili i prihvatili franjevački prosvjed. Televizija, tisak kao i elektroničke novine dali su veliki prostor vijesti.

ARGENTINA – Iskustvo putništva

Donosimo ovdje pripovijest iskustva putništva što su ga proživjeli franjevci s privremenim zavjetima iz provincije Sv. Franje Solanskoga u Argentini.

“11. siječnja 2005. našli smo se, fra Martín, fra Darío, fra Pablo i fra Nicolás u samostanu Río Cuarto (Argentina) kako bismo započeli naše iskustvo. Pošli smo iz Río Cuartoa, ujutro 13. siječnja, pješice, nakon misnog slavlja, slijedeći put i upućujući se na sjever. Kako bismo razlučili o putu na prvom smo mjestu htjeli biti otvoreni onomu što nam je Bog providonosno pokazivao, slušajući ono što nam je svijet govorio i slušajući jedni druge, sučeljavajući nadahnuća, želje i potrebe. Razlučba je zahtijevala trajni dijalog, usporedbe i molitve. Prije polaska uspostavili smo određene prioritete. Budući da smo odlučili hoditi kako je upućivao sv. Franjo, dva po dva, dali smo prednost osobnom susretu s ljudima. Išli smo u siromašna mjesta i tamo gdje nije postojala nikakva redovnička nazočnost. Spavali smo u različitim mjestima: Jesús María, Ojo de Agua, Loreto, Santiago del Estero, Monte Quemado. U Loretu smo boravili tri noći, jer se fra Darío razbolio. Prvog smo dana doživjeli neprihvatanje u župi Jesús María. Nije to bio jedini put, i u Ojo de Agua nisu nas prihvatili. To nam je pomoglo osjetiti kako se osjećaju siromasi kad su odbačeni ili kad nisu prihvaćeni u Crkvi. Bog nas nikada nije napuštao, javljao se u drugom licu Crkve, žive, darežljive, jednostavne, ponizne i ugodne, šutljive i zauzete. Primjer toga je bila udovica koja nas je ugostila otvarajući vrata kuće bez straha. Dala nam je hranu, postelju kao i lijekove bolesnomu bratu. Molili smo s njom, pomogli joj očistiti kuću i brati smokve. U Loretu (Santiago del Estero) smo susreli jednog svećenika koji je zauzet u obrani seljaka i jako poman prema siromašnima. Iskustvo puta bilo je veoma korisno i povoljno, pomoglo nam je otkriti potrebe drugoga. Bilo je moguće susresti osobe koje se obično ne susreću u župi. Našli smo ljude koji žedaju za Bogom, potrebite da budu saslušani, da imaju mjesto u Crkvi, da vide znakovite i istinske znakove i da imaju odgovore na vlastita pitanja. Naposljetku nas je susret sa siromasima porazio, u Santiagu smo vidjeli iskorištavanje ljudi sa strane političara i trgovaca drvetom. Ali u tim ljudima toliko je vjere, dobrohotnosti i uzajamnosti. Stvarni primjer bio je prijam jedne gospođena 30 kilometara od Monte Quemada, u području zvanom Los Tigres. Ta nam je žena pripravila i ponudila jelo, a

kako nije bilo dostatno hrane za sve, obzirno je poslala vlastitu kći u drugu kuću da donese još hrane. Doživljena darežljivost nas je zbunila i otvorila pitanje: zašto nam ljudi pomažu. Shvatili smo kako sve ono što su činili nije bilo zbog nas nego iz ljubavi prema Bogu.”

BOSNA I HERCEGOVINA – Uspostavljeno nacionalno bratstvo FSR–a

Od 20. do 22. svibnja 2005., generalna ministrica FSR–a, Encarnación del Pozo i fra Ivan Matić, generalni asistent OFM, pohodili su bratstvo FSR–a u Bosni i Hercegovini kako bi započeli put nacionalnoga bratstva i uspostavili prvo privremeno nacionalno vijeće. U toj prigodi, u «Kući mira» u Rami, okupili su se mnogi duhovni asistenti, odgovorni za FSR i Framu iz dvije pokrajine te provincijalni ministri dviju provincija OFM nazočnih u Bosni i Hercegovini, fra Mijo Džolan i fra Slavko Soldo, kao i nacionalni asistent za hrvatsku Framu, fra Milan Krišto. Prvog dana pohoditelji su susreli oko 60 osoba, od kojih 30 asistenata iz različitih mjesnih bratstava, s kojima se razmišljalo na temu duhovne asistencije. Ujutro drugoga dana svi su se sudionici uputili na hodočašće na Kupres, gdje su sudjelovali na svečanom misnom slavlju u povodu Katoličkoga dana srednjoeuropskih zemalja. Popodne istoga dana nastavljeni su radovi na uspostavi prvoga privremenoga nacionalnog vijeća bratstva FSR–a Bosne i Hercegovine. To vijeće čine sljedeći članovi: Nives Kanevčev, nacionalna ministrica; Gojko Jelić, zamjenik ministra; Aleksandra Slokar, tajnica; Marijan Begić, rizničar; Angela Šuta, odgovorna za gospodarenje; Dinko Periša, odgovorni za Framu. Osim toga članovi su nacionalnoga vijeća duhovni asistenti fra Petar Anđelović i fra Sretan Ćurčić.

U nedjelju, posljednji dan posjeta, radovi su svršili euharistijskim slavljem što ga je predvodio fra Ivan Matić, u Gospinom svetištu u Rami. Istog su dana ministrica i generalni asistent zajedno s fra Milanom i s fra Sretanom pohodili franjevački samostan na Širokom Brijegu i mjesto smrti 30 franjevaca, koje su ubili partizani nakon Drugoga svjetskog rata; Međugorje, gdje su susreli franjevce koji su u službi župe, a posjetili su razna mjesta među kojima: Cenacolo, Majčino selo i brdo ukazanja, gdje su se u molitvi sjetili cijeloga Reda, poglavito bratstva FSR–a u Bosni i Hercegovini u nastajanju. Na kraju posjeta Encarnación i fra Ivan dali su intervju za radio “Mir Međugorje”, u kojem su objasnili svrhu posjeta, opisujući zauzimanje FSR–a i Frame u svijetu.

ITALIJA – Susret provincijalnih definatorija

Provincijalni definatori provincija OFM nazočnih u Italiji susreli su se, zajedno s fra Mariom Fervettom, generalnim definatorom, na trima mjestima prema zemljopisnim područjima: sjeverna, srednja i južna Italija. Pothvat je

nastao kao odgovor na poziv Reda da se odrede putovi suradnje, preko međuprovincijskih pothvata.

Sedam se provincija južne Italije sastalo u Tropei, od 30. svibnja do 1. lipnja 2005. Bili su nazočni svi provincijalni ministri sa svojim zamjenicima i provincijalnim definatorima. Sjednicom je ravnao fra Luigi Ortaglio, provincijalni ministar iz Napulja i predsjednik konferencije provincijala u Italiji. Sudionicima je prikazana raščlamba što ju je izradio sociolog prof. Piero Fantozzi pod naslovom "Franjevaštvo na Jugu, putovi i budućnost". Potom su predstavljeni međuprovincijski pothvati i suradnja u tijeku. Na susretu je izrečena želja za većom podjelom i odluka da se razmijene tematike kapitula na rogožinama.

Provincije sa sjevera održale su susret u Castellettu di Brenzone od 1. do 4. lipnja 2005. Na susretu je, osim generalnoga definitora, bio nazočan, generalni tajnik za formaciju i studije fra Massimo Fusarelli. Fra Giovanni Patton, tajnik za formaciju i studije tridentske provincije, predstavio je "Ratio Formationis interprovinciale". Potom je, vikar iste provincije i učitelj postulanata, fra Francesco Patton, opisao iskustvo postulatature u suradnji između tri provincije: Milano, Trento i Venecija što je započelo ove godine u samostanu Arco (TN). Fra Massimo Fusarelli je potom ocrtao u glavnim crtama "Ratio Formationis".

Od 6. do 8. lipnja 2005., održan je susret središnje Italije, u svetištu La Verni. Susret je upriličio i vodio fra Maurizio Faggioni, provincijalni ministar iz Toscanne. Program je predvidio formativni dio, vrijeme provjere i programiranje međuprovincijskih djelatnosti. Fra Johannes Freyer, rektor Papinskoga sveučilišta Antonianuma, ponudio je prilog o trajnoj formaciji u Redu i o akademskom projektu usmjerenom na stvaranje veće suradnje između provincija i Reda. Drugog su dana prikazana iskustva i pothvati suradnje između provincija kao i neke poteškoće koje se pojavljuju.

Na tri susreta, fra Mario Favretto, generalni definitor za Italiju ocrtao je napredak na međuprovincijskom putu naglašavajući potrebu stvaranja formativnih putova, koji bi bili stvarni i zajednički. On se potom zaustavio na ulozi definatorija, izrazivši nadu za što većom skupnošću u poticanju provincije. Provincijalnim je definatorima prikazao osnovne točke poticanja u Redu: evangelizacija, pomoć Kustodiji Svete zemlje, trajna formacija i vodič "Milost početaka", koji će nas voditi do 2009. kada ćemo proslaviti 800. obljetnicu osnutka Reda Manje braće.

Knjige o franjevaštvu

- AMARAL Bernardo Amaral (a cura), **Libhuku nya Dzinzimo** (Knjiga Psalama), Edizioni Biblioteca Francescana (Milano, 2005).

Ekumenski prijevod teksta Psalama na jezik Gitonga što se govori u pokrajini Inhambane na jugu Mozambika. Tekst je uredio fra Amaral Bernardo, sadašnji generalni definator za Afriku.

- Oni koji žele nabaviti knjige predstavljene u odjeljku «Knjige o franjevaštvu» mogu to učiniti u Asizu u Franjevačkoj međunarodnoj knjižari ili na elektroničkoj stranici: <http://www.libreriafrancescana.it>.

Franjevačka međunarodna knjižara je otvorena u listopadu 1999. a nalazi se na trgu Porcijunkule u Santa Maria degli Angeli. Nastala zahvaljujući suradnji franjevačkih izdavačkih kuća iz čitavoga svijeta (EFRA), ureda za priopćavanje Generalne kurije OFM i franjevaca iz Umbrije. Njezina je svrha služenje svima onima koji, pridošli sa svih strana svijeta, žele upoznati franjevačko iskustvo. FMK nastoji staviti na raspolaganje sve tekstove objavljene na različitim jezicima koji mogu poslužiti za širenje karizme i poruke sv. Franje. U knjižari je nazočno: više od 200 izdavačkih talijanskih i stranih kuća koje su izdavale knjige o franjevaštvu; 23 jezika među kojima su kineski, ruski, nizozemski, slovenski, češki. Na engleskom su jeziku trenutno na raspolaganju 220 naslova, na njemačkom 113, na španjolskome 129, na francuskom 133, na portugalskom 76. Od 2001. FMK je službeni razdjeljivač Franciscan Printing Pressa iz Jeruzalema, izdavačke kuće franjevaca koji djeluju u Kustodiji Svete zemlje.

Ako idete na hodočašće u Asiz, nakon posjeta kapeli Porcijunkule, izlazeći iz Bazilike Svete Marije Anđeoske, uđite u knjižnicu, na lijevoj strani trga.

Male – velike vijesti

- “The Early Show”, televizijska emisija CBS-a što je vodi novinar Dan Price, 24. svibnja 2005. ugostila je franjevca Dana Sulmasyia. Voditelj je opisao Danaovu «dvojaku osobnost», liječnika i franjevca. Fra Dan je govorio o svom pozivu: “Toliki Amerikanci, kad misle o pozivu, zamišljaju da odgovara osobnom naumu, međutim biti pozvan znači biti izabran. Mislim da ću odgovoriti na Božji poziv». Voditelj se čudio otkrivajući kako liječnik živi na jednostavan i bitan način. S obzirom na to fra Dan je ustvrdio: “To je sloboda koja nastaje iz služenja, sloboda koja počinje izvlaštenjem, nisi vezan za stvari koje ljudi obično osjećaju da su bitne za vlastiti život. Osjećam se slobodnim i sretan sam”.
- Ministar za okoliš u Litvi, Arunas Kundrotas, u povodu svjetskog dana okoliša uputio je službeno pismo zahvale za različite pothvate što su ih poduzeli franjevci iz samostana Sv. Franje i Sv. Bernardina iz Vilniusa potičući svake godine čišćenje rijeke Vilnele koja teče kroz glavni grad Litve.

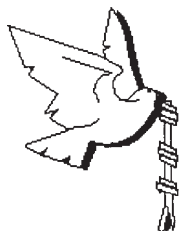
- Zahvaljujući misionarskom djelovanju desetina nizozemskih franjevaca, Crkva i franjevački život u Papui Novoj Gvineji je u porastu. Natpop iz Enatarolia, Martino Kuwajo se sjeća kako je njegov otac bio kuhar kod župnika franjevca u Timeepu i on je, kao dijete, spavao među kuhinjskim loncima. Danas su katolici u Papui sretni da mogu svjedočiti vlastitu vjeru. Franjevačka je evangelizacija dala neočekivane plodove među ovim pučanstvom, koje je na poseban način otvoreno za Riječ Božju, u poštivanju svoje kulturne i narodnosne osobnosti.
- Svake godine, nacionalna konferencija redovničke braće prima obavijesti od Redova i Ustanova za dodjelu nagrade “Call to Brotherhood” (Nagrada bratstva). Tri redovnika bivaju odabrana kako bi primili priznanje na polju “molitve”, “služenja” i “nazočnosti”. Ove je godine, fra John Maganzini, OFM proglašen pobjednikom. Iznijeti razlog je: “da živi svoj poziv u riječi i na djelu”. Fra John pripada provinciji Presvetoga Imena Isusova iz New Yorka (SAD). On je dobio 50 «glasova» od braće koja pripadaju različitim redovničkim redovima i ustanovama. Nagrada će biti dodijeljena na godišnjem susretu konferencije redovničke braće u Denveru u Coloradu (SAD) od 5. do 8. kolovoza 2005.
- Ponovno podsjećamo na mogućnost upisa na ljetni tečaj talijanskoga jezika koji se održava od 27. kolovoza do 28. rujna 2005., na Antonianumu u Rimu. Oni koji žele sudjelovati neka što prije pošalju, elektroničkom poštom, pristanak na generalno tajništvo za formaciju i studije (formgen@ofm.org) ili Predstojniku franjevaca studenata, fra Vidalu Rodriguezu Lopezu, (vidalfray@yahoo.it) Via Merulana 124, 00185 Roma, Italia – tel. +39.06.70373686.
- Tajništvo za formaciju i studije podsjeća učitelje novaka koji će sudjelovati na Međunarodnom susretu (8. – 30. listopada 2005.) a kojima je potrebna ulazna viza za Italiju da žurno pošalju vlastite podatke (ime i prezime kao što su napisani u putovnici; mjesto i nadnevak rođenja; narodnost; potpuni naslov; broj putovnice i tko ju je izdao, državu gdje se nalazi talijanski konzulat koji izdaje vizu).
- Međuprovincijski teološki institut “S. Bernardino” iz Verone svake godine priređuje Tjedan franjevačkih studija za studente teoloških instituta i štovatelje sv. Franje. Od 4. do 9. rujna 2005. nudi povijesno-kritičko i teološko-duhovno čitanje «Kronike Jordana iz Giana» i «Kronike Tome iz Ecclestona» koje će biti istražene nastojeći da se ocrta okvir stanja Reda za Franjina života. Predavači su profesori M. Bartoli i L. Pellegrini, OFMcap. Za upis i obavijesti obratiti se na naslov Instituta, Strad. A. Provolo, 28 – 37123 Verona (Italia). eMail stisbvr@libero.it – tel/faks +39.045.591068.

Novi provincijalni ministri

- **Fra Pierre Brunette** prov. Sv. Josipa iz Kanade, ponovno izabran.
- **Fra Leslie Hoppe** prov. Uznesenja B.D.M, SAD, izabran.
- **Fra John O'Connor** prov. Presvetoga Imena Isusova, SAD, izabran.
- **Fra Fred Link** prov. Sv. Ivana Krstitelja, SAD, ponovno izabran.
- **Fra Czeslaw Gnieki** prov. Bezgriješnoga Začeca BDM u Poljskoj, izabran.

Generalove obveze

- Od **3. do 5. srpnja** – Sudjelovanje na provincijskom kapitulu Irske provincije
- Od **11. do 14. srpnja** – Redovito zasjedanje definatorija (Rim), Italija
- Od **15. do 17. srpnja** – Pohod provinciji Sv. Bonaventure, Torino (Italija)
- Od **18. do 23. srpnja** – Redovito zasjedanje definatorija (Rim), Italija

FRATERNITAS – OFM – Rim

Odgovorni urednik: Gino Concetti – Urednik : Gianfranco Pinto Ostuni

S talijanskog preveo: Dragan Ružić

Internet: <http://www.ofm.org/fraternitas>. E-naslov: comgen@ofm.org